

SLOVENSKI IZKRAJEVNOIMENSKI PRIDEVNIKI

Pridevniki, tvorjeni iz krajevnih imen, zbrani v leksikonu Slovenska krajevna imena, se izpeljujejo pretežno iz krajevnoimenskih osnov, veliko manj iz prebivalskoimenskih. Prevladujoči in še vedno tvorni obrazili sta *-ski* in *-ški*, tvorba z obrazilom *-čki*, pojavljajoča se pretežno v panonskem delu Slovenije, pa je ovrednotena narečno. Pridevniki se izpeljujejo iz enobesednih in večbesednih krajevnih imen, in sicer bodisi iz obeh delov ali le enega, z enim ali več obrazili. Obdelane so tudi njihove naglasne značilnosti.

Adjectives formed from place names, which are collected in the *Dictionary of Slovene Place-Names*, are derived mostly from toponyms, much less frequently from oikonyms. The most prevalent and still productive formants are *-ski* and *-ški*; forms derived with *-čki*, occur primarily in the Pannonian part of Slovenia and are considered dialectal. Adjectives are from place-names of one or more words, though the derivation may make use of both parts of a place-name or only one part of it and may use one or more formants. The accentual properties of these adjectives are also investigated.

1 Pridevniške izkrajevnoimenske izpeljanke se tvorijo pretežno iz krajevnoimenskih in le izjemoma iz prebivalskoimenske osnove. Pri 2063 slovenskih krajevnih imenih, kolikor je bilo pri tem izračunu upoštevanih¹ (krajevna imena z začetnimi črkami A, B, C, L, N, R, S in Š), je pridevnik samo 73-krat (3,54 %) izpeljan le iz prebivalskoimenske osnove, npr. *brjanski* iz preb. i. *Brjan* (*Brdo*), *brežanski* iz preb. i. *Brežan* (*Brege*), *cerkljanski* iz preb. i. *Cerkljan* (*Cerkno*), *rovatarski* iz preb. i. *Rovtar* (*Nemški Rovt*) ipd., in 113-krat (5,48 %) tudi iz prebivalskoimenske osnove, npr. *adegaški/adegaščanski* (preb. i. *Adegaščan* iz kr. i. *Adegas*), *brvški/brvljanski* (preb. i. *Brvljan* iz kr. i. *Brvi*), *neveljski/nevljanski* (preb. i. *Nevljan* iz kr. i. *Nevlje*), *ložanski/loški* (preb. i. *Ložan* iz kr. i. *Log*, obč. Sevnica),² *svečanski/*svetski* (preb. i. *Sve(t)čan* iz kr. i. *Sveto*) itd. Med temi izrazito prevladujejo primeri s pridevniško izpeljanko iz krajevnega imena na prvem in iz prebivalskega imena na drugem mestu, kakršnih je kar 94 (4,56 %). Le v 6 primerih (0,29 %) je zaporedje obrnjeno, npr. *arčanski/*artski* (preb. i. *Arčan* iz kr. i. *Arto*), *brezjanski/brezjiški* (preb. i. *Brezjan* iz kr. i. *Brezje pri Podplatu*), *ložanski/loški* (preb. i. *Ložan* iz kr. i. *Log*, obč. Sevnica) ipd. V dveh primerih (0,10 %) je pridevnik izpeljan iz nepremenjene in podaljšane³

¹ Obravnavana so imena iz priročnika F. JAKOPINA, T. KOROŠCA, T. LOGARJA, J. RIGLERJA, R. SAVNIKA, S. SUHADOLNIKA *Slovenska krajevna imena* (Ljubljana, 1985), 358 str. (gradivo je avtorjem pomagalo zbrati prek 70 informatorjev s terena, večinoma slavistov).

² Podatek o občini je naveden v primerih, ko v Republiki Sloveniji obstaja več povsem enako se glasečih krajevnih imen.

³ Med pridevnike, tvorjene iz podaljšane osnove, so tu uvrščeni tisti, ki se končujejo na *-ovski/-ovški/-ovčki*, *-evski/-evški*, *-enski/-enški*, *-eljski*, *-oveljski*, *-anski/-anški/-janski*, *-čanski/-ljanski*, *-anjški*, *-eranski*, *-ovčanski*, *-ovljanski/-evljanski*, *-eljanški*, *-arski*, *-narski*, *-anarski*, *-škarski*, *-aški*, *-inski*, *-niški*, če *-ov-*, *-ev-*, *-en-*, *-elj-* idr. ni sestavina korenkega

krajevnoimenske ter iz prebivalskoimenske podstave: **slapniški/slapenski/slapčanski* (*Slapnik*), *straški/straženski/straževljanski* (*Straža*, obč. Slovenska Bistrica), v dveh iz nepremenjene krajevnoimenske, iz prebivalskoimenske in iz podaljšane krajevnoimenske podstave: *lomski/lomljanski/lomenski* (*Lom pod Storžičem*), **staronovovaški/starovaščanski/staršenski* (*Stara Nova vas*), v enem (0,05 %) iz prebivalskoimenske ter nepremenjene in podaljšane krajevnoimenske podstave: *brezjanski/breški/brezenski* (*Brezje pri Poljčanah*). V enem primeru so pridevniške izpeljanke tvorjene iz nepremenjene krajevnoimenske, iz prebivalskoimenske in iz okrnjene prebivalskoimenske podstave: **ratečevbrdski/brdanski/rateški/ratovski*⁴ (*Ratčevo Brdo*), v enem pa iz nepremenjene in okrnjene krajevnoimenske podstave ter iz prebivalskoimenske podstave: *ljubečenski/ljubeški/ljubečanski* (*Ljubečna*). Pri treh krajevnih imenih (0,15 %) iz obravnavane skupine je pridevnik tvorjen iz prebivalskoimenske in podaljšane krajevnoimenske podstave: *brezovljanski/brezenski* (*Brezje pri Ločah*), *brezjanski/brezenski/brezeljanski* (*Brezje pri Senušah*), **starolipljanski/lipljanski/lipenski* (*Stara Lipa*), pri dveh je pridevnik izpeljan iz podaljšane krajevnoimenske in iz prebivalskoimenske podstave: **brezenski/brezjanski* (*Brezje pri Dobrovi*), *cestenski/cestnarski* (*Cesta*, obč. Ajdovščina), pri enem pa iz prebivalskoimenske in okrnjene krajevnoimenske podstave: *lukežičanski/lukovski* (*Lukežiči*).

2 Nasplošje prevladuje izpeljava iz neokrnjene oz. nepodaljšane krajevnoimenske podstave. Takih je izmed 2063 primerov kar 1620 (78,53 %), npr. *ankaranski* (*Ankaran*), *besniški* (*Besnica*), *cvibeljski* (*Cvibelj*), *lekmarski* (*Lekmarje*), *nomenjski* (*Nomenj*), *slapski* (*Slap ob Idrijci*) itd. V 67 primerih (3,25 %) je pridevniška izpeljanka tvorjena iz podaljšane krajevnoimenske podstave, npr. *anževski* (*Anže*), *bogovski* (*Bogo*), *stanovnenski* (*Stanovno*), nekajkrat očitno (tudi) iz nekdanjega prebivalskega imena, ki pa se je kasneje podaljšalo z dodatnim prebivalskoimenskim obrazilom (ali celo obstaja, a na terenu ni bilo evidentirano), npr. *brojanski* (*Brod v Podbočju*, preb. i. *Brojanec*, ne pa tudi *Brojan*), *lazanski* (*Laze*, obč. Brežice, preb. i. *Lazanec*, ne pa tudi *Lazan*), *sloparski/slovenski* (*Slope*, preb. i. *Sloparec/Slopenc*, ne pa tudi *Slopar*) ipd. Pri 37 krajevnih imenih (1,79 %) iz obravnavane skupine je pridevnik (lahko le kot možna različica) izpeljan iz nepodaljšane in tudi podaljšane krajevnoimenske podstave, npr. **bavdski/bavdkovski* (*Bavdek*), **lipiški/lipenski* (*Lipica*, obč. Sežana), *nakelški/nakelski/nakljanski* (*Naklo*, obč. Kranj), *novolaški/novolazarski/lazarski* (*Novi Lazi*), enkrat pa iz podaljšane in nepodaljšane: **slančjevrhovski/slančji* (*Slančji Vrh*). Pri 91 krajevnih imenih (4,41 %) je pridevnik izpeljan ali iz nepodaljšane oz. neokrnjene podstave ali pa tudi iz okrnjene, npr. *benečijski/beneški* (*Benečija*), *lipovški/lipovski* (*Lipovščica*), *sliviški/slivski* (*Slivice*), pri čemer je različica iz neokrnjene podstave večinoma le kot možna, npr. **nimenski/nimski* (*Nimno*), **račiški/raški* (*Račica*, obč. Litija), **senadoliški/senadolski* (*Senadolice*), ali pa je različica iz okrnjene podstave ovrednotena narečno, iz neokrnjene pa je nevtralna, npr. *bizoviškibizovski* (*Bizovik*), *seničenski/seniški*

morfema oz. podstave, kot npr. v primerih *levški* iz kr. i. *Levec*, *sevški* iz kr. i. *Sevce*, *renški* iz kr. i. *Renče* ali *Renke*, *rigeljski* iz kr. i. *Rigelj pri Ortneku*, *poveljski* iz kr. i. *Povlje* ipd.

⁴V tem sestavku pokončno tiskani zgledi so v Slovenskih krajevnih imenih (SKI) predstavljeni kot narečni (tam so natisnjeni ležeče).

(*Senično*), *šentgotardski/šentgotarski* (*Šentgotard*) itd. Približno desetkrat manj je primerov s pridevniško izpeljanko iz okrnjene podstave na prvem mestu (9 oz. 0,44 %), npr. *beriški/*beričevski* (*Beričevo*), *skadanski/*skadanščinski* (*Skadanščina*), *šmarski/šmartenski* (*Šmartno*, obč. Kranj), le malo več (14 oz. 0,68 %) pa je izpeljank samo iz okrnjene krajevnoimenske podstave, npr. *ajdovski* (*Ajdovščina*), *ljubgojski* (*Ljubgojna*), *šmarski* (*Šmartno v Tuhinju*) itd. V enem samem primeru je pridevniška izpeljanka tvorjena iz podaljšane, nepremenjene in okrnjene podstave: **srednjevrhovski/sredenjski/srejski/srenjski* (*Srednji Vrh*, obč. Jesenice), v dveh pa iz podaljšane in okrnjene: *lesičenski/lesički* (*Lesično*), *spodnjekamenščanski/kamenski* (*Spodnji Kamenščak*). Iz 32 krajevnih imen (1,55 %) je pridevnik izpeljan iz nepremenjene in glasovno premenjene podstave, npr. **avški/ovški* (*Avsa*), **bitnjevaški/bitovski* (*Bitnja vas*), **bogojinski/bogojanski/boganjski* (*Bogojina*), *radleški/radovski* (*Radlek*), pri čemer so različice iz premenjene podstave večinoma narečne; iz enega krajevnega imena je pridevnik izpeljan iz nepremenjene, podaljšane in premenjene podstave: **ratijski/ratenski/rateljski* (*Ratje*), iz enega pa le iz glasovno premenjene podstave: *briski* (*Brje*, obč. Ajdovščina).

3 Izkrajevnoimenski pridevniki so tvorjeni večinoma s priponskim obrazilom *-ski* oz. *-ški*. Nekdaj enotno obrazilo *bski*, s katerim se že od prajezika dalje tvorijo »predvsem pridevniki iz imen za dežele, kraje, prebivalce«, ⁵ se je po onemitvi polglasnika glasovno spreminjalo, odvisno od končnega soglasnika ali soglasniškega sklopa besedotvorne podstave. Tako so se sčasoma razvile tri različice tega obrazila, in sicer poleg prvotnega *-ski* še *-ški* in *-čki*, katerih razvrstitev pa že dolgo ni več le glasoslovno pogojena, saj »nam dejstvo, da ima eno in isto narečje istočasno pri isti besedi dvojne ali trojne oblike /.../ govori za to, da ne gre za glasosloven, marveč za analogičen pojav«. ⁶ Tako so se v osrednji in zahodni sloveniji uveljavile predvsem tvorjenke na *-ski* in *-ški*, na vzhodu in jugovzhodu pa se je močno razširilo obrazilo *-čki*, ⁷ ki ima v današnjem zbornem jeziku status narečne različice, tudi v obravnavanem leksikonu, le *kmečki* je ohranil zbornu nevtralnost do današnjih dni. ⁸

Izrazito prevlado obrazila *-ski/-ški* pri izkrajevnoimenskih izpeljankah kaže npr. izpeljava iz samostalnika *mesto*: iz osnovnega pomena se pridevnik tvori z obrazilom *-an* (*mesten*, *novomesten*, *staromesten*), iz lastnoimenske zveze *Novo mesto* pa le z obrazilom *-ški* (*novomeški*).

Obrazili *-ski/-ški* se dodajata nepremenjeni krajevnoimenski podstavi, npr. *arclinski* (*Arclin*), *batujski* (*Batuje*), *legenski* (*Legen*), *artmanjški* (*Artmanja vas*), *ruški* (*Ruše*), *laborški* (*Labor*) ipd. Pri krajevnih imenih, katerih podstava se končuje na soglasnike *k g h c z s č ali ž*, se končni soglasnik praviloma zamenja s *š*, s kot del obrazila *-ski* pa se opusti, kar velja tudi za podstave na *-š*, ⁹ npr. *neverški* (*Neverke*), *cirinški*

⁵ A. BAJEC, *Besedotvorje slovenskega jezika. Izpeljava slovenskih pridevnikov*; Zloženke (Ljubljana, 1952), 66.

⁶ F. RAMOVŠ, *Historična gramatika slovenskega jezika. Konzonantizem* (Ljubljana, 1924), 302.

⁷ N. m., 301. – J. ŠOLAR, Glasoslovne spremembe pri pridevniki na *-ski* iz krajevnih imen, *JiS* 11 (1966), 70.

⁸ J. TOPORIŠIČ, *Slovenska slovnica* (Maribor, 1984), 150.

(*Ciringa*), *raduški* (*Raduha*), *bovški* (*Bovec*), *rogoški* (*Rogoza*), *nanoški* (*Nanos*), *apaški* (*Apače*), *movraški* (*Movraž*), *žibrški* (*Žibrše*) itd. Vendar ne dosledno, kajti končni soglasnik podstave lahko tudi razlikovanjsko onemi (oz. imamo **barčski* > *barski*). Ohrani pa se *s* kot del obrazila *-ski*, npr. *barski* (*Barka*), *arčelski* (*Arčelca*) ipd. Obrazili *-ski* in *-š/ki* sta praviloma nenaglašeni, v nekaj primerih pa tudi naglašeni, npr. *dvorski* (*Dvor pri Bogenšperku*), *jelški* (*Jelše*, obč. Litija), *zaleški* (*Zales*) ipd.

Izkrajenoimenski pridevniki se tvorijo tudi z obrazili *-ovski*, *-ovški*, *-evski*, *-an-ski*, *-anški*, *-enski*, *-aljski*, *-oväljski*, *-inski*, *-čki*, *-ovčki*, *-cki*, *-šnji*, *-ji* oz. *-i* in *-an* oz. *-ni*, npr. *hribovski* (*Hrib*, obč. Novo mesto), *slomovski* (*Slomi*), *grmovški* (*Grm*, obč. Grosuplje), *batovski* (*Bate*), *hudevski* (*Hudo*, obč. Novo mesto), *jelševski* (*Jelše pri Otočcu*), *lipenski* (*Lipa*, obč. Kočevje), *kotenški* (*Kot pri Rakitnici*), *stanovnenski* (*Stanovno*), *skopeljski* (*Skopo*), *hriboveljski* (*Hrib pri Orehku*), *aninski* (*Sv. Ana v Slovenskih goricah*); zlasti v vzhodnem in jugovzhodnem delu Slovenije – kot že rečeno – ter v okolici Mozirja obraziloma *-ski* in *-š/ki* močno konkurira *-č/ki*, npr. *lušečki* (*Lušečka vas*), *plitvički* (*Plitvički Vrh*), *šmarčki* (*Šmartno ob Dreti*), *vrhovčki* (*Vrhje*), medtem ko je pridevnikov, tvorjenih s preostalimi obrazili, dokaj malo, npr. *šprincki* (*Šprinc*), *britošnji* (*Vremski Britof*), *starocesten* (*Stara Cesta*), *benetni* (*Benete*), *čretni* (*Čreta*, obč. Maribor Tezno); še največ je tistih z obrazilom *-i* iz prvotnega *-ji*, npr. *beneči* (*Benete*), *kržeči* (*Kržeti*), *junčji* < **junc-jji* (*Junčje*), *šivči* (*Šivče*), *škufči* (*Škufče*) idr., kakršni so kot starina ohranjeni tudi v krajevnih imenih *Banjaloka*, *Bojanji Vrh*, *Martinj Vrh*, *Pristavljia vas*, *Ruperč Vrh*, *Slovenj Gradec*, *Purkače*, *Škoflje* itd.¹⁰

V obravnavanem gradivu je izkrajenoimenski pridevnik tvorjen z obrazilom *-an* trikrat: enkrat naveden v nedoločni obliki (*starocesten* iz kr. i. *Stara Cesta*), dvakrat v določni (*benetni* iz kr. i. *Benete*; *čretni* iz kr. i. *Čreta*, obč. Maribor Tezno).¹¹ V dveh primerih so mu avtorji leksikona dodali še možno tvorjenko z obrazilom *-ski/-š/ki* (**benetski*, **čreški*), enkrat pa ne, torej ne tudi **staroceški* ali **starocestnarski*, četudi se iz krajevnih imen *Cesta* (štirikrat) in *Ceste* pridevniki izpeljujejo izključno z obrazilom *-ski/-š/ki*.

Pridevniki se tvorijo, kakor nakazano, v precej manjšem obsegu iz prebivalskih imen. Obrazili *-ski* oz. *-š/ki*¹² se dodajata prebivalskim imenom, lahko danes na terenu tudi neobstoječim, na *-an*, *-jan*, *-ljan*, *-ovljan*, *-čan*, *-ovčan*, *-eran*, *-ar*, *-kar*, *-nar*, *-anar*; in oz. *-aš* in *-nik*, npr. *gorjanski* (*Gorje*), *kalanski* (*Kal pri Krmelju*), *deskljan-ski* (*Deskle*), *dol(j)anski* (*Dole pod Trojico*), *lomljanski* (*Lom pod Storžičem*), *vrhovljanski* (*Vrh*, obč. Šmarje pri Jelšah), *grobelčanski* (*Grobelno*), *kovkovčanski* (*Kovk*, obč. Ajdovščina), *bošteranski* (*Boršt*, obč. Koper), *kroparski* (*Kropa*), *ruparski* (*Rupe*, obč. Ljubljana Vič–Rudnik), *stržiškarski* (*Stržišče*, obč. Tolmin), *cestnarski*

⁹ J. TOPORIŠIČ, n. m., 180.

¹⁰ A. BAJEC, n. m., 8.

¹¹ Upoštevana je pripadnost občinam, ki so obstajale ob izidu priročnika.

¹² V primerih kot *-ški*, *-anski*, *-čanski* ipd. gre bolj za končaje kakor za zadnja priponska obrazila k realni ali potencialni podstavi pridevniške tvorjenke.

(*Cesta*, obč. Ajdovščina), lešanarski (*Leše*, obč. Ravne na Koroškem), šaredinski (*Šared*), gozdniški (*Gozd*, obč. Ajdovščina) oz. repaški (*Rep*), kjer prebivalskega imena *Repaš* leksikon ne navaja.

Pridevniške izpeljanke iz dvobesednih krajevnih imen, obstoječih iz samostalniške odnosnice in levega prilastka, so tvorjene praviloma iz pridevniške sestavine, še zlasti, če obstoji samostalniško jedro iz dobro prepoznavnega polastnoimenjenega občnoimenskega poimenovanja, kot so *vas*, *vrh*, *selo*, *gora* (*gorica*, *gorca*), *dol* ipd., npr. *dedenjski* (*Dednja vas*), *brezenški* (*Brezni Vrh*), *ivanjski* (*Ivanje selo*), *janževski* (*Janževa Gora*), *imenski/imljanski* (*Imenska Gorca*), *obliški* (*Obla Gorica*), *mišenski* (*Mišji Dol*), pa seveda tudi *krvavški* (*Krvavi Potok*), *lučarski* (*Lučarjev Kal*), *škofljanski* (*Škofja Riža*), *šavenski* (*Šavna Peč*) itd. Iz jedrnega dela dvobesednega krajevnega imena pa se pridevniki izpeljujejo predvsem v primerih, ko je levi prilastek pomensko splošen in izraža le prostorsko, časovno ali velikostno razmerje, npr. *dolenji/dolnji*, *gorenji/gornji*, *spodnji*, *zgornji*, *srednji*, *novi*, *stari*, *mali*, *veliki*, npr. *piroški* (*Dolenja Pirošica*), *lokviški/lokvički* (*Dolnja Lokvica*), *kanomeljski* (*Gorenja Kanomlja*), *ložinski* (*Gornje Ložine*), *libenski* (*Spodnja Libna*), *korenski* (*Zgornja Korena*), *grčevski* (*Srednje Grčevje*), *lipljanski* (*Nova Lipa*), *fužinarski* (*Stara Fužina*), *kostrevniški* (*Mala Kostrevnica*), *mraševski* (*Veliko Mraševo*) itd. Izjemoma se iz dvobesednih krajevnih imen *Dolenja*, *Gorenja* in *Srednja vas* pridevniki pogosto izpeljujejo iz prilastka: *dolenjski*, *gorenjski/gorenjski/gorevški*, *srednjski/srednjiški/srenjski*, kar pa je večinoma ovrednoteno narečno.

Iz samostalniške odnosnice je izkrajenoimenski pridevnik izpeljan tudi v primeru, ko bi bil iz levega prilastka tvorjeni pridevnik identičen s pridevniško izpeljanko iz enobesednega imena v bližini ležečega kraja ali širšega zemljepisnega področja, npr. *dobravski* (*Komendska Dobrava*) in ne *komendski*, ki je v rabi kot pridevniška izpeljanka iz kr. i. *Komenda*. Podobno še *bistriški* iz *Kamniška Bistrica*, ne *kamniški*, ali *lomljanski* (*Kanalski Lom*) oz. *vrhovski* (*Kanalski Vrh*), ne *kanalski*, ki se izpeljuje iz *Kanala*, ali *poljanski* (*Kočevske Poljane*), ne *kočevski*, ki se veže na *Kočevje* ali *Kočevsko*, ali *belski* (*Bohinjska Bela*), *bistriški* (*Bohinjska Bistrica*), *češnjski/češnjanski* (*Bohinjska Češnjica*), ne pa *bohinjski*, ki se nanaša na celotno področje Bohinja, nedvomno pa na tako izpeljavo vpliva tudi dejstvo, da prebivalci teh krajev in njihove bližnje okolice levi prilastek sploh opuščajo in uporabljajo ime kot enobesedno.

Na odločitev glede izpeljave izkrajenoimenskega pridevnika iz prvega ali drugega dela dvobesedne podstave tudi sicer močno vpliva izogibanje nastajanju sozvočnih pridevnikov, nanašajočih se na imena blizu skupaj ležečih krajev. Zato je npr. iz kr. i. *Iška Loka* izpeljan pridevnik *loški*, ker je *iški* pomensko vezan na kr. i. *Iška*, iz imena *Bosljiva Loka* pa so domačini ustvarili pridevnik *bosljivski*, ker je bil pomensko nezaseden, ne pa *loški*, ki bi glasovno sovpadel z enako se glasečim pridevnikom iz imena bližnjega kraja *Ložec*.

Težnja, da se prepreči tvorba sozvočnih pridevniških izpeljank iz podobno se glasečih krajevnih imen na manjšem zemljepisnem področju, se ne udejanja samo pri večbesednih, ampak tudi pri enobesednih krajevnih imenih. Iz krajenoimenske podstave izpeljan pridevnik iz imen (*Škofja*) *Loka*, *Log nad Škofjo Loko* in *Na Logu* je v

vseh primerih *loški*, da pa enakozvočnost prebivalcev ne bi motila, so se ji izognili tako, da v zadnjih dveh primerih pridevnik izpeljujejo iz prebivalskega imena, tj. *ložanski* (*Log nad Škofjo Loko*) in *logarski* (*Na Logu*). Podobno tudi *ižanski* iz prebivalskega imena *Ižanec* iz kr. i. *Ig* ter *iški* iz kr. i. *Iška* oz. *iškovski/iškavarski* iz kr. i. *Iška vas* oz. prebivalskega imena *Iškavarec*, medtem ko je različnost med pridevnikom iz krajevnih imen *Idrija* in *Idrija pri Bači* ustvarjena tako, da je pridevniška izpeljanka v drugem primeru tvorjena iz okrnjene podstave, torej *idrijski* iz kr. i. *Idrija* in *idrski* iz *Idrija pri Bači*.¹³

Iz celotne dvobesedne podstave se pridevniki tvorijo najpogosteje pri krajevnih imenih, katerih levi prilastek izraža barvo, npr. *belopeški* (*Bela Peč*), *belocerkovski* (*Bela Cerkev*), *črнопotoški* (*Črni Potok*), *črnovrški* (*Črni Vrh*), *sinjegoriški* (*Sinja Gorica*), čeprav ne v vseh primerih: prim. *potoški* (*Beli Potok pri Frankolovem*), *kalanski* (*Rdeči Kal*, obč. Trebnje). Pogosto tudi pri krajevnih imenih z levim prilastkom *novi/stari*, npr. *novogorski* (*Nova Gora*), *novosuški* (*Nova Sušica*), *starocerkovski* (*Stara Cerkev*), *starološki* (*Stara Loka*), nadalje v nekaj primerih s pridevniki *dolnji/dolenji*, *gornji/gorenji*, *srednji*, *dolgi*, *goli*, *hudi*, *slovenski/slovenji*, *nemški* in še nekaterimi drugimi v prvem delu: *dolnjelakoški* (*Dolnji Lakoš*), *dolenjepodgorski* (*Dolenja Podgora*), *gorenjegrajski* (*Gornji Grad*), *gorenježagarski* (*Gorenja Žaga*), *srednjelakniški* (*Srednje Laknice*), *dolgonjivski* (*Dolga Njiva*), *golovrški* (*Goli Vrh*), *hudokonški* (*Hudi Konec*), *slovenskovaški* (*Slovenska vas*), *slovenjgraški* (*Slovenj Gradec*), *nemškogorski* (*Nemška Gora*), *govejedolski* (*Goveji Dol*), *račjeselski* (*Račje selo*), *tolstovrški* (*Tolsti Vrh*) itd.

Zanimiv je primer izpeljave pridevnika iz krajevnih imen *Notranje* in *Vnanje Gorice*: Ker je samostalniško jedro skupno, pride v poštev izpeljava le iz levega prilastka, kar je na terenu potrjeno z izpeljanko *vnanjski* iz *Vnanje Gorice*, ne pa tudi *notranjski* iz *Notranje Gorice*, kajti ta pridevnik je pomensko vezan na pokrajinsko ime *Notranjska* in tako je v obravnavanem primeru možna le izpeljava iz dvobesedne podstave, torej *notranjegoriški*.

Desni predložnozvezni prilastek pri izpeljavi izkrajevnoimenskega pridevnika ne sodeluje: *poljanski* iz kr. i. *Poljane* ter *Poljane nad Blagovico* in *Poljane pri Podgradu*, *sadinjski* iz *Sadinja vas* in *Sadinja vas pri Dvoru* itd. Edina izjema je *Beli Potok pri Lembergu* s pridevnikom *lemberški* ob prav tako obstoječem *belopotoški*.

Zelo malo pa je tudi primerov, ko se pridevnik izpeljuje posebej iz levega prilastka in posebej iz samostalniške odnosnice, npr. *vršniški/gorenjski* (*Gorenji Vrsnik*), *gorjanski/libeliški* (*Libeliška Gora*), *brdanski/rateški/ratovski* (*Ratečevo Brdo*), medtem ko so pri *Blatni Brezovici* uredniki sami dodali pridevnik **brezoviški* obstoječemu *blatniški*, ki so ga predstavili kot narečnega.

Tudi iz nekaterih formalno enobesednih krajevnih imen iz dvodelnih pomenskih podstav se izpeljuje pridevnik ali le iz ene od sestavin ali iz vsake posebej: *lokarski* (*Gladloka*), *banjski* (*Banjaloka*) oz. *jordanski* in *kalanski* poleg *jordankalski* (*Jor-*

¹³ Priročnik SKI tovrstnih teženj ne upošteva dovolj, saj npr. pred pridevnikom *idrski* ob iztočnici *Idrija pri Bači* predlaga različico **idrijski* in pred preb. i. *Idričan* različico **Idrijčan*, čeprav sta na terenu izpeljanki *idrijski* in *Idrijčan* vezani na kr. i. *Idrija*.

dankal). Kjer na terenu izpeljanke iz celotne podstave ni, so jo dodali sestavljavci leksikona: **banjaloški*, **gladloški*.

Iz tribesednih krajevnih imen z dvojnim levim prilastkom se pridevnik največkrat izpelje iz odnosnice in neposredno ob njej stoječega prilastka, npr. *mokropoljski* (*Dolenje/Gorenje Mokro Polje*), *novovaški* (*Spodnja/Zgornja Nova vas*), *trikraljevski* (*Sveti Trije Kralji*), lahko pa tudi iz prvega prilastka in odnosnice, npr. *dolenjevaški* (*Dolenja Lepa vas*) ali samo iz drugega prilastka, npr. *nemški* (*Dolenja/Gorenja Nemška vas*), *jakobski/jakobški* (*Spodnji/Zgornji Jakobski Dol*), *težkovski/težkovljanski* (*Dolenja/Gorenja Težka Voda*). Pri sicer enako se glasečih tribesednih krajevnih imen, ki se razlikujejo le po prvem prilastku *dolenji/dolnji* oz. *gorenji/gornji*, je iz povsem pragmatičnih razlogov lahko pridevnik enkrat izpeljan iz zveze prilastka in odnosnice, drugač le iz prilastka, npr. *starovaški* (*Gornja Stara vas*) in *starovski* (*Dolnja Stara vas*), s čimer se vzpostavlja na terenu zaželjena razlika med izpeljankama iz v bistvu identičnih imen dveh blizu skupaj ležečih naselij.

Lahko je pridevnik tvorjen tudi iz dvojnega levega prilastka in še posebej samo iz drugega prilastka, npr. *maloilovski/ilovski* (*Mala Iliva Gora*), v enem primeru tudi iz zveze prvega levega prilastka in odnosnice ali drugega prilastka in odnosnice: *starograjski/spodnjegrajski* (*Spodnji Stari Grad*) in prav tako enkrat samkrat je pridevnik tvorjen iz celotne tribesedne podstave (in še iz prvega prilastka posebej): *staronovovaščanski/staršenski* (*Stara Nova vas*), medtem ko je iz krajevnega imena z nepredložnim neujemalnim dvobesednim desnim prilaskom pridevnik izpeljan le iz odnosnice: *cerovski* (*Cerovec Stanka Vraza*).

Kjer prebivalci določenega kraja in bližnjih naselij sami niso ustvarili ustreznega pridevnika, so ga, opremljenega z zvezdico, dodali avtorji leksikona, npr. **ribiški* (*Ribče*), **rovtarski* (*Rovt*), **straški* (*Straža*, obč. Domžale). Tako zapolnjevanje vrzeli znotraj pomenskega sklopa krajevno ime – izkrajevnoimenski pridevnik – prebivalsko ime je pogosto zlasti v primerih, ko se poleg uradno veljavne različice krajevnega imena med krajani uporablja (tudi njegova lokalna različica in sta v živi rabi le pridevniška in prebivalskoimenska izpeljanka iz slednje, npr. **ločkovrhovski* (*Ločki Vrh*, obč. Lenart, lokalno tudi *Ločjak*, *ločjanski*), **pristavski* (*Pristava*, obč. Nova Gorica, lokalno *Rafut*, *rafutski*), **primoški* (*Primož pri Ljubnem*, lokalno tudi *Šemprimož*, *šemprimoški*) itd.

Največ hipotetičnih pridevniških izpeljank pa je dodanih dvo- in tribesednim krajevnim imenom, tvorjenih iz celotne dvo- oz. tribesedne krajevnoimenske podstave, npr. **bezenškovobukovski*, **dolenjskotopliški*, **gorenjepodpoljanski* oz. **dolenjemedvedjeselski*, **spodnjejakobskodolski*, **svetotrikraljevski*,¹⁴ med katerimi pa vsaj tisti daljši, tudi 7- in 8-zložni nimajo prav nikakršnih možnosti za dejansko uveljavitev med domačim prebivalstvom in so v priročniku SKI povsem odveč.¹⁵

¹⁴ Izjem je malo in še te so očitno naključne. Iz dvobesednih krajevnih imen tvorjeni manjkajoči pridevniki so *cerovološki* (*Cerov Log*), *nemškorovtarski* (*Nemški Rovt*), *dolenjeraduljski* (*Dolenje Radulje*) in še nekateri drugi, medtem ko so pri tribesednih z dvojnimi levimi prilastki navedeni prav vsi.

¹⁵ Tvorbo in slovarsko predstavitev takih »izmišljenih oblik« je ob izidu priročnika kritiziral tudi J. MODER (gl. Krajevna imena IV, *Nedeljski dnevnik*, 26. 1. 1986, 6), posredno pa

Iz dvojnih krajevnih imen se pridevnik izpeljuje iz vsake od sestavin posebej, npr. *dolski* in *suški* (*Dol-Suha*), *kačiški/kačički* in *parejski* (*Kačiče-Pared*), **srednjevaški/sredenjski* in *potoški* (*Srednja vas-Loški Potok*),¹⁶ v enem primeru pa krajani pridevnika iz prve sestavine dvojnega krajevnega imena očitno niso ustvarili: **kalški* in *nakljanski* (*Kalce-Naklo*). Iz dveh dvojnih krajevnih imen se pridevnik tvori iz celotne dvodelne podstave in še iz drugega dela posebej, s tem da je izpeljanka iz celotne podstave v enem primeru le hipotetična: **gozd-martuljski/martuljski* (*Gozd-Martuljek*) in *pince-marofski/marofski* (*Pince-Marof*).

V nekaj primerih, ko se na terenu osamosvojeno uporablja in pregiba samo prva sestavina dvojnega krajevnega imena, se tudi pridevnik izpeljuje le iz nje: *gorenjevaški*, ne tudi *reteški* (*Gorenja vas-Reteče*), *zadlaški*, ne tudi *žabški* (*Zadlazi-Žabče*) idr.

Izmed petih predložnih krajevnih imen imamo pri treh pridevniki tvorjen iz samostalniške, nepredložne podstave: *logarski* (*Na Logu*), *cerkvenski* (*Pri Cerkvi-Struge*), *zidovski* (*V Zideh*), enkrat je izpeljan le iz (nepravega) predloga: *onkrajski* (*Onkraj Meže*), iz krajevnega imena *Za Kalvarijo* pa domačini pridevnika niso ustvarili, medtem ko sestavljavci leksikona predlagajo izpeljavo iz predložne zveze: **zakalvarijski*.

Iz predponskih krajevnih imen se pridevniki izpeljujejo večinoma iz popolne podstave, npr. *čezsoški* (*Čezsoča*), *medribniški* (*Medribnik*), *nadgrajski* (*Nadgrad*), *podgoriški* (*Podgorica*), *predjamski* (*Predjama*), *primoški* (*Primostek*), *zahribski* (*Zahrib*) ipd., v nekaj primerih pa tudi le iz njenega polnopomenskega dela, npr. *podžagarski/žagarski* (*Podžaga*), *podmelški/melški* (*Podmelec*), *podkorenski/korenski* (*Podkoren*), *zabrekovski/brekovski* (*Zabrekve*), *belski/bejski* (*Podbela*), *grajski* (*Podgrad pri Vremah*), *griški* (*Zagrič*). Večinoma se v teh primerih iz okrajšane podstave tvorijo tudi prebivalska imena, npr. *Melec* (*Podmelec*), *Beljan* (*Podbela*), *Brekovec* (*Zabrekve*), *Korenec* (*Podkoren*), vendar samo *Podžagar*, ne tudi *Žagar* (*Podžaga*), ker je le-ta prebivalec bližnje *Žage*. Iz brezpredpanske podstave tvorjeni pridevniki so v priročniku nekajkrat predstavljeni kot zborni nevtralni (*belski*, *brekovski*), večinoma pa kot narečni (*žagarski*, *bejski*, *melški*, *korenski*, *grajski*, *griški*).

Na ohlapno povezanost predpanskega obrazila s polnopomenskim samostalniškim jedrom in na razmeroma pozno poenobesedenje prvotne predložne zveze (krajevni *Zabrekve* npr. svoj kraj še danes imenujejo tudi *Za Brekvijo*) kaže v nekaj tovrstnih primerih tudi možnost sprevrnitve predpanskega obrazila v predlog v neimenovalniški vlogi krajevnega imena, npr. *pod Gradom* poleg v *Podgradu* (*Podgrad pri Vremah*) oz. je imenovalniško predpansko obrazilo v neimenovalniku zamenjano z lokalnim predlogom: *na Griču* poleg *v/na Zagriču*.

Zelo pogosto sta v leksikonu ob posameznem krajevnem imenu navedeni dve, tri ali celo štiri pridevniške izpeljanke, tvorjene s po dvema ali tremi različnimi obrazili, zlasti v primerih, ko je v kraju samem obstoječa različica z vidika zbornega jezika

tudi J. TOPORIŠIČ (gl. In še enkrat o Slovenskih krajevnih imenih, 7D, 27. 2. 1986, 40).

¹⁶Glede na dodano hipotetično različico *srednjevaški* bi bilo potrebno dodati še *loškopotoški*.

narečna oz. izpeljana iz močnejše spremenjene, okrnjene, podaljšane ali glasovno radikalno premenjene podstave. Sestavljavci priročnika so v takih primerih dodali še besedotvorno regularno izoblikovano različico oz. so pridevniški izpeljanki iz prebivalskega imena dodali še možno tvorjenko iz krajevnoimenske podstave, npr. *goriški/gorički (*Gorica*, obč. Črnomelj), *jazenski/jaški (*Jazne*), *jereški/jerekarski (*Jereka*), *lokviški/ločkarski (*Lokvica*), *smokviški/smokavski (*Smokvica*) itd.

Izpeljava z obrazili -ovski/-evski, -ovški/-evški, -enski, -enški, -eljski, -oveljski poteka predvsem iz potrebe ali želje po ohranitvi nepremenjene krajevnoimenske podstave oz. težnje, da bi se izognili nastajanju teže izgovorljivih soglasniških sklopov,¹⁷ npr. *bregovski* (*Breg*), *vrhovski* (*Vrh*), *miklavževski* (*Miklavž pri Ormožu*), *gozdenski* (*Gozd*), *hriboveljski* (*Hrib pri Orehku*) ipd. Pogosto se iz istih razlogov izpeljujejo pridevniki tudi iz prebivalskoimenskih podstav, npr. *arčanski* (*Arto*), *čretljanski* (*Čreta*), *bačarski* (*Bača pri Modreju*), *hrastarski* (*Hrast pri Jugorju*), *cestnarski* (*Cesta*), *bošteranski* (*Boršt*), *stročanski* (*Stročja vas*) ipd.

V obravnavanem korpusu imen so dvojni ali trojni pridevniki glede na kombinacije obrazil razvrščeni takole:

- ski/-ški: *lukovski/lukovski* (*Lukovec*, obč. Sevnica), *selski/selški* (*Selce*, obč. Postojna);
- ški/-ski: *nasovski/nasovski* (*Nasovče*), *selški/selski* (*Selo pri Bledu*);
- ski/-čki: *ritoznojski/ritoznojski* (*Ritoznj*);
- ški/-čki: **boreški/borečki* (*Boreča*), **graški/grački* (*Grad*, obč. Murska Sobota);
- ški/-(j)i: **kržeški/kržeči* (*Kržeti*), *škrabski/škrabči* (*Škrabče*);
- ški/-ni: **čreški/čretni* (*Čreta*, obč. Maribor Tezno);
- ski/-ljski: *dobski/dobeljski* (*Dobe*);
- ski/-ovljski: **hribski/hriboveljski* (*Hrib pri Orehku*);
- ski/-anski: **gorenjeretijski/retenski* (*Gornje Retnje*), *rupski/rupenski* (*Rupe*, obč. Celje);
- ški/-anski: *dolenjelaški/lazenski/laški* (*Dolenji Lazi*), *podborški/podborštenski* (*Podboršt pri Komendi*);
- ski/-ovski: *grmski/grmovski* (*Grm*, obč. Trebnje), *orelski/orlovski* (*Orle*);
- ski/-ovški: *stanski/stanovski* (*Stan*);
- ški/-ovski: **breški/bregovski* (*Breg*, obč. Ravne na Koroškem);
- ski/-evski: **hudski/hudevski* (*Hudo*, obč. Novo mesto);
- ški/-evski: *miklavški/miklavževski* (*Miklavž pri Ormožu*);
- ski/-(š)nji: **vremskobritofski*/britofski/britošnji* (*Vremski Britof*);
- anski/-ški: *loženski/loški* (*Lože*, obč. Laško);
- anski/-aški: **blatenski/blatenški* (*Blate*, obč. Ribnica);
- anski/-ovski: *lazenski/lazovski* (*Laze v Tuhinju*);
- ovski/-ovski: *vrhovski/vrhovski* (*Vrh*, obč. Ljubljana Vič-Rudnik);
- ovski/-ovčki: *vrhovski/vrhovčki* (*Vrhje*);
- ovski/-ski: *corpovski/korpski* (*Korpe*);
- ovski/-anski: *brdovski/brdenski* (*Brdo*, obč. Nova Gorica);
- ovski/-anski: *dobovski/dobenski* (*Dobje pri Lesičnem*);
- anski/-ski: **šmarenski*/šmarski* (*Šmarje*, obč. Ajdovščina);
- evski/-anski: *jelševski/jelšenski* (*Jelše pri Otočcu*);
- ški/-anjski: **meleški/melanjski* (*Mele*);

¹⁷J. ŠOLAR, n. m., 71.

- ski/-anski: *črmeljski/črmljanski (Črmlja), grajski/grajanski (Grad, obč. Kranj);
- š/ki/-anski: grliški/grličanski (Grliče); -ski/-anški: *formski/formanski (Forme);
- anski/-ski: arčanski/*artski (Arto);
- anski/-š/ki: senčanski/*senčaški (Senčak pri Juršincih);
- ski/-janski: izolski/izoljanski (Izola), kalski/kaljanski (Kal-Koritnica);
- ski/-ljanski: lomski/lomljanski (Lom), *slivski/slivljanski (Slivje, obč. Krško);
- š/ki/-ljanski: brvški/brvljanski (Brvi), slivenški/slivljanski (Slivna);
- ənski/-ljanski: čretenski/čretljanski (Čreta pri Kokarju);
- əljski/-ljanski: čreteljski/čretljanski (Čreta, obč. Žalec);
- ski/-čanski: grobelski/grobelčanski (Grobelno);
- š/ki/-arski: *baški/bačarski (Bača pri Modreju), iški/iškarski (Iška);
- ski/-arski: kočenski/kočnarski (Kočna), *slivski/slivarski (Slivje, obč. Sežana);
- š/ki/-škarski: dobavški/dobavškarski (Dobravšče), *stržiški/stržiškarski (Stržišče, obč. Tolmin);
- š/ki/-anarski: leški/lešanarski (Leše, obč. Ravne na Koroškem);
- š/ki/-eranski: *borški/bošteranski (Boršt, obč. Koper);
- ski/-aški: *repski/repški (Rep);
- ski/-inski: *šaredski/šaredinski (Šared);
- ovski/-arski: dragovski/dragarski (Draga, obč. Nova Gorica), hrastovski/hrastarski (Hrast pri Jugorju);
- ənski/-narski: *cestenski/cestnarski (Cesta, obč. Ajdovščina);
- ənski/-niški: gozdenski/gozdniški (Gozd, obč. Ajdovščina);
- arski/-ənski: sloparski/slopenški (Slope);
- ljanski/-ənski: *starolipljanski/lipljanski/lipenski (Stara Lipa);
- ski/-š/ki/-č/ki: *jamenski/jamniški/jamnički (Jamna);
- š/ki/-ski/-č/ki: šentovski/šentovski/šentovski (Šentovec);
- ski/-ovski/-ovski: farski/farovski/farovški (Fara, obč. Cerknica);
- š/ki/-č/ki/-ənski: *buški/bučki/bučenski (Buče);
- ski/-inski/-ovski: *svetoanski/*anski/aninski/anovski (Sv. Ana v Slovenskih goricah);
- ski/-ni/-ji: *benetski/benetni/beneči (Benete);
- š/ki/-č/ki/-anski: *spodnjepohanški/pohanški/pohančki/pohančanski (Spodnja Pohanca);
- š/ki/-arski/-cki: *šprinški/šprinčarski/šprincki (Šprinc);
- ski/-š/ki/-anski: kalski/kalški/kalanski (Kal pri Krmelju);
- ski/-š/ki/-janski: selski/selški/seljanski (Sele, obč. Ravne na Koroškem);
- š/ki/-ski/-čanski: *slalpniški/slapenski/slapčanski (Slapnik);
- š/ki/-ovski/-ovčanski: kovški/kovkovški/kovkovčanski (Kovk, obč. Ajdovščina);
- š/ki/-ski/-arski: revški/*revski/revarski (Reva);
- š/ki/-ski/-janski: nakelški/nakelski/nakljanski (Naklo, obč. Kranj);
- š/ki/-ənski/-evljanski: straški/straženski/straževljanski (Straža, obč. Slovenska Bistrica);
- ski/-ljanski/-ənski: lomski/lomljanski/lomenski (Lom pod Storžičem);
- š/ki/-č/ki/-anarski: *stročjevaški/stroški/stročki/stročanarski (Stročja vas);
- š/ki/-anaski/-(j)i: koroški/koroščanski/korošči (Korošče).

Besedotvorna raznolikost pridevniških izpeljank je odvisna od soglasniškega konca podstave kakor tudi od števila krajevnih imen, katerih podstava se končuje na določen soglasnik. Tako je npr. zelo majhna pri krajevnih imenih z na -f se končujočo podstavo (le 3 razlilčice), gotovo tudi zaradi majhnega števila tovrstnih krajevnih imen, in izredno velika pri imenih, katerih podstava se končuje na -j ali -t (35 oz. 27 različic ali njihovih kombinacij). Kjer se končni soglasnik podstave lahko preme-
njuje, vendar premena ni obvezna, ali kjer se končni soglasnik ali soglasniški sklop

(lahko) razlikovanjsko opušča, je na to v nadaljnjem prikazu opozorjeno v okroglem oklepaju pred priponskim obrazilom.

Po analizi že omenjenih pridevniških izpeljank popolnega izpisa in manjšega števila izpisanih po paberkovalni metodi (iz približno 500 dodatnih krajevnoimenskih gesel) je besedotvorna slika naslednja (besedotvorna podstava se lahko končuje na kateri koli soglasnik):

Besedotvorna podstava na zvočnik:

- m- + -ski*: *humski* (*Hum pri Ormožu*), *lomski* (*Lom pod Volčo*), *šedemski* (*Šedem*);
- ovski*: *grmovski* (*Grm pri Podzemlju*), *slomovski* (*Slomi*);
- ovski*: *grmovški* (*Grm, obč. Grosuplje*);
- arski*: *humarski* (*Hum, obč. Nova Gorica*);
- ski/-ški*: *homski/homški* (*Hom*), *jamski/jamški* (*Jama, obč. Kranj*);
- ski/-ovski*: *grmski/grmovski* (*Grm, obč. Trebnje*);
- ski/-ljanski*: *lomski/lomljanski* (*Lom*);
- ski/-ljanski/-anski*: *lomski/lomljanski/lomenski* (*Lom pod Storžičem*).
- n- + -ski*: *ankaranski* (*Ankaran*), *biljanski* (*Biljana*), *negastrnski* (*Negastrn*), *ravánski/rávenski* (*Ravní*);
- (Ø)ski*: *ljubgojski* (*Ljubgojna*);
- ški*: *sevenški* (*Sevno*), *skornški* (*Skorno*), *staroapenški* (*Staro Apno*);
- ovski*: *brunovski* (*Bruna vas*), *budihnovski* (*Budihni*), *malnovski* (*Malni, obč. Cerknica*);
- ovski*: *banovski* (*Bane*);
- janski*: *črnjanski* (*Črna pri Kamniku*), *dešnjanski* (*Dešen*), *ravnjanski* (*Ravne pri Zdolah*);
- ski/-ški*: *bezinski/bezinški* (*Bezina*), **ravenski/ravanški* (*Ravno, obč. Krško*), *slatenski/slatenški* (*Slatna*);
- ski/-čki*: **krajnski/krajnčki* (*Krajna*);
- ski/-(Ø)čki*: *smrečenski/smrečki* (*Smrečno*), *šmartenski/šmarčki* (*Šmartno ob Dreti*);
- ski/-ovski*: *čudenski/čudnovski* (*Čudno selo*);
- ski/-ovski*: *stanski/stanovski* (*Stan*);
- ski/-anski*: *stegenski/stegnanski* (*Stegne*);
- ski/-janski*: *apenski/apnjanski* (*Apno*), *črnski/črnjanski* (*Črna na Koroškem*), *ribenski/ribnjanski* (*Ribno*);
- ški/-(Ø)ljanski*: *slivenški/slivljanski* (*Slivna*);
- (Ø)ski/-(Ø)čanski*: *grobelski/grobelčanski* (*Grobelno*);
- ski/-arski*: *kočenski/kočnarski* (*Kočna*), **svečanski/svečanarski* (*Svečane*), **starofužinski/fužinarski* (*Stara Fužina*);
- ski/-ški/-čki*: **jamenski/jamniški/jamnički* (*Jamna*);
- ski/-(Ø)ski/-(Ø)čki*: *šmartenski/šmarski/šmarčki* (*Šmartno na Pohorju*);
- ski/-inski/-ovski*: **svetoanski/aninski/anovski* (*Sv. Ana v Slovenskih goricah*).

Zvočnik *n* pred priponskim obrazilom se v pridevniških izpeljankah večinoma ohranja, opušča le izjemoma, kadar pride do nesistemskega glasovnega krajšanja oz. krnitve podstave, in sicer pred obrazili *-ski* (*ljubgojski, grobelski*), *-čki* (*smrečki, šmarčki*), *-čanski* (*grobelčanski*) in *-ljanski* (*slivljanski*).

- v- + -ski*: *bobovski* (*Bobovo*), *cankovski* (*Cankova*), *lokovski* (*Lokve, obč. Črnomelj*);
- ški*: *belocerkovski* (*Bela Cerkev*), *cerovski* (*Cerovo*), *lokovški* (*Lokve, obč. Krško*);
- ski/-ški*: **brecljevski/brecljevški* (*Brecljevo*), *cenkovski/cenkovški* (*Cenkova*), **radohovovaški/radohovski/radohovški* (*Radohova vas*);

- (Ø)ški/-ski: *beriški*/**beričevski* (*Beričevo*);
- š/ki/-ljanski: *brvški*/*brvljanski* (*Brvi*);
- š/ki/-ski/-arski: *revški*/**revski*/*revarski* (*Reva*).
- j*- + -ski: *ajbeljski* (*Ajbelj*), *begunjski* (*Begunje na Gorenjskem*), *boltijski* (*Boltija*);
- (Ø)ski: *brski* (*Brje pri Komnu*), *bukovski* (*Bukovje*), *leščevski* (*Leščevje*);
- š/ki: **srednjebitenjski*/*bitenjski* (*Srednje Bitnje*);
- (Ø)š/ki: *loški* (*Logje*), *lutrški* (*Lutrje*), *smreški* (*Smrečje*);
- (Ø)-ovski. *brezovski* (*Brezje*, obč. Gornja Radgona), *dobovski* (*Dobje pri Planini*);
- anski: *božjanski* (*Božje*), *cerkljanski* (*Cerklje*), *jurijanski* (*Jurij*);
- (lj)anski: *škofljanski* (*Škofja Riža*, *Škofja vas*);
- (Ø)anski: **sečjeselski*/*sečanski* (*Sečje selo*);
- (Ø)ønski: *dobenski* (*Dobje*), **spodnjehlapenski*/**hlapenski* (*Spodnje Hlapje*);
- (Ø)ønski: *lipenški* (*Lipje*);
- ski/- (Ø)ski: **čeljski*/*čelski* (*Čelje*), *čepeljski*/*čepelski* (*Čeplje*, obč. Domžale);
- ski/- (Ø)š/ki: **nemiljski*/*nemilški* (*Nemilje*);
- ski/-š/ki: *drvanjski*/*drvanjski* (*Drvanja*), **retijski*/*retijski* (*Retje*), *srednjski*/*srednjski* (*Srednje*);
- š/ki/-ski: *imenjski*/*imenjski* (*Imenje*), *jernejški*/*jernejski* (*Jernej pri Ločah*);
- š/ki/- (Ø)š/ki: **artmanjevaški*/*artmanjski*/*artmanski* (*Artmanja vas*);
- ski/-č/ki: *ritoznjski*/*ritoznjčki* (*Ritoznj*);
- ski/- (Ø)ønski: **gornjeretijski*/*retenski* (*Gornje Retje*);
- (Ø)ønski/- (Ø)ski: *šmarenski*/**šmarski* (*Šmarje*, obč. Ajdovščina);
- (Ø)ovški/- (Ø)ønski: *dobovski*/*dobenski* (*Dobje pri Lesičnem*);
- (Ø)ovški/- (Ø)ovški: *brezovski*/*brezovski* (*Brezje pri Vinjem Vrh*);
- (Ø)ovški/- (Ø)ovčki: *vrhovski*/*vrhovčki* (*Vrhnje*);
- ski/-anski: *čepeljski*/*čepeljski* (*Čeplje*, obč. Kočevje), *hujski*/*hujanski* (*Huje*), *škofeljski*/*škofljanski* (*Škoflje*, obč. Grosuplje);
- (Ø)š/ki/-anski: *breški*/*brezjanski* (*Brezje*, obč. Radovljica), **leški*/*lešjanski* (*Lešje*, obč. Celje);
- (Ø)ovški/- (Ø)ovljanski: *brezovski*/*brezovljanski* (*Brezje pri Dovškem*);
- (Ø)ovljanski/- (Ø)ønski: *brezovljanski*/*brezenski* (*Brezje pri Ločah*);
- anski/- (lj)anski: **brezjanski*/*brezljanski* (*Brezje pri Šentjerneju*);
- anski/-ski: *brezjanski*/*brezijski* (*Brezje pri Podplatu*);
- (Ø)ønski/-anski: *brezenski*/*brezjanski* (*Brezje pri Dobrovi*);
- i/- (Ø)i: *junčji*/*junči* (*Junče*);
- (Ø)š/ki/- (Ø)čanski: *strleški*/*strlečanski* (*Strletje*);
- (Ø)ski/- (Ø)ljanski: **slivski*/*slivljanski* (*Slivje*, obč. Krško);
- ski/- (Ø)arski: **spodnjedanjski*/*spodnjedanjski*/*danjski*/**danjski* (*Spodnje Danje*);
- (Ø)ski/- (Ø)arski: **slivski*/*slivarski* (*Slivje*, obč. Sežana);
- anski/- (Ø)š/ki/- (Ø)ønski: *brezjanski*/*breški*/*brezenski* (*Brezje pri Poljčanah*);
- anski/- (Ø)ønski/- (Ø)øljanski: *brezjanski*/*brezenski*/*brezeljanski* (*Brezje pri Senušah*);
- ski/- (Ø)ønski/- (Ø)øjski: **ratijski*/**ratenski*/*rateljski* (*Ratje*);
- (Ø)ønski/- (Ø)ønski/- (Ø)ovški/- (Ø)niški: *brezenški*/*brezenski*/*brezovski*/*brezniški* (*Brezje*, obč. Zagorje ob Savi).

Končni *-j* v podstavi ostane, če sledi neposredno samoglasniku, npr. *batujski* (*Batuje*), *cerejski* (*Cerej*) ipd.

Praviloma pa se pri krajevnih imenih z obrazilom *-je* pridevnik izpeljuje iz podstave brez tega obrazila, razen v primerih, ko *-je* sledi zvočniku *l* ali *n*, ne glede na to,

ali je med *l* in *j* morfemska meja ali ne, npr. *meljski* (*Melje*), *vogeljski* (*Voglje*), *varpoljski* (*Varpolje*) oz. *labinjski* (*Labinje*), *petelinjski* (*Petelinje*) ipd. Obravnavano imensko gradivo sicer kaže nekaj odstopanj. Tako se tudi pri krajevnih imenih s podstavo na *-r* oz. *-z* pred obrazilom *-je* obrazilni *j* ohranja pri izpeljankah *borijski* (*Borje pri Mlinšah*) in *brezijski* (*Brezje pri Podplatu*); v prvem primeru je pridevniška različica v SKI navedena le kot možna, v drugem primeru pa je predstavljena kot zborna nevtralna. Tudi pri krajevnih imenih na *-t*-je so avtorji priročnika v več primerih dodali – v glavnem v nasprotju z obstoječim stanjem – pridevniško izpeljanko z ohranjenim obrazilnim *j*, npr. *ratijski* (*Ratje*), *dolnje-* oz. *gornjeretijski* (*Dolnje/Gornje Retje*), *ustijski* (*Ustje*), namesto pričakovanih *raški* < **rat-ski*, *reški* < **ret-ski*, *uški* < **ust-ski* (slednja je sicer navedena, vendar kot narečna, medtem ko npr. analogno izpeljanko *goški* iz kr. i. *Gozd* navajajo kot možno). – Pri podstavah na *-r* se *j* v izpeljavi pridevnikov opušča tudi, ko gre za krajevna imena na *-ji*, npr. *kuhlarski* (*Kuhlarji*), *logarski* (*Logarji*), *miklarski* (*Miklarij*), *špeharski* (*Špeharji*) ipd. – po primeru *tesarji* – *tesarski*.

Pri krajevnih imenih na *lj(e)* je sklop *lj* v nekaj pridevniških izpeljankah zreduciran na *l* (z ustničnostiustničnim izgovorom v predsoglasniškem položaju), npr. *čelski* [-*us*-] (*Čelje*), *čepelski* [-*us*-] (*Čeplje*, obč. Domžale), *podjelški* [-*uš*-] (*Podjelje*), medtem ko je pri imenih na *-nj(e)* le v dveh pridevniških izpeljankah namesto pričakovanega sklopa *nj* samo *n* (*segenski* iz kr. i. *Segonje*, *zavodniški* iz kr. i. *Zavodnje*), sicer se *nj* ohranja (pri *artmanški*, kr. i. *Artmanja vas*, gre verjetno za tiskarsko napako).

V pridevniških izpeljankah iz preostalih krajevnih imen na *-je* se obrazilni *j* ne pojavlja, npr. *zadobski* (*Zadobje*), *palški* (*Palčje*), *udenski* (*Udje*), *loški* (*Logje*), *vrhovski* (*Vrhje*), *lipenski* (*Lipje*), *prileški/prileski* (*Prilesje*; obč. Domžale), *leški* (*Lešje*, obč. Ptuj), *retenski* (*Dolnje/Gornje Retje*), *breški*, *brezenski*, *brezovski* (*Brezje*, obč. Cerknica, Gornja Radgona, Zagorje ob Savi), *pobreški* (*Pobrežje*) ipd., je pa *j* sicer prisoten pri izpeljavi iz prebivalskoimenskih podstav z obrazilom *-jan*, npr. *volčjanski* (*Volčje*, obč. Cerknica), *kladjanski* (*Kladje pri Krmelju*), *škofljanski* (*Škofja Riža*), *pesjanski* (*Pesje*), *lešjanski* (*Lešje*), *slivljanski* (*Slivje*, obč. Krško), *božjanski* (*Božje*) itd.

l- + *-ski*: *belski* (*Belo*, obč. Nova Gorica, Šmarje pri Jelšah), *colski* (*Col*), *škalski* (*Škale*);

-ški: *belški* (*Belo*, obč. Ljubljana Vič-Rudnik), *selški* (*Selo*, obč. Krško);

-ovski: *karlovski* (*Karli*), *kotlovski* (*Kotel*);

-arski: *kalarski* (*Kal*, obč. Tolmin);

-(j)anski: *dol(j)anski* (*Dole pod Trojico*), *Dole pri Krascah*), *sel(j)anski* (*Selo pri Robu*);

-janski: *deskljanski* (*Deskle*), *duljanski* (*Dule*, obč. Sevnica);

-ski/-ški: *knezdolski/knezdolški/kneški* (*Knezdol*);

-ški/-ski: *selški/selski* (*Selo pri Bledu*);

-ski/-ovski: *drakšlški/drakšlovski* (*Drakšl*), *orelski/orlovski* (*Orle*);

-ški/-anjski: **meleški*/melanjski (*Mele*);

-ski/-anski: *kalski/kalanski* (*Kal*, obč. Postojna);

-ski/-janski: *dolski/doljanski* (*Dole*, obč. Idrija);

-ski/-ški/-anski: *kalski/kalški/kalanski* (*Kal pri Krmelju*);

- š/ki/-ski/-janski: *nakelški/nakelski/nakljanski* (Naklo, obč. Kranj);
- ski/-š/ki/-janski: *selski/selški/seljanski* (Sele, obč. Ravne na Koroškem).

- r- + -ski*: *ardrski* (Ardro), *belvedurski* (Belvedur), *popetrski* (Popetre);
- š/ki: *laborški* (Labor), *sostrški* (Sostro), *sovrški* (Sovra);
- ski/-š/ki: **bistrski/bistrški* (Bistra, obč. Vrhnika), *cubrski/cubrški* (Cuber), *razborski/razborški* (Razbore, obč. Trebnje);
- ski/-janski: *gorski/gorjanski* (Gore, obč. Idrija);
- ski/-ovski/-ovški: *farski/farovski/farovški* (Fara, obč. Cerknica).

Besedotvorna podstava se končuje na nezvočnik.

Ustnični nezvočniki:

- p- + -ski*: *levpski* (Levpa), *lipski* (Lipa pri Frankolovem), *slapski* (Slap ob Idriji);
- ovski: *knapovski* (Knape), *lipovski* (Lipa, obč. Domžale), *slapovski* (Slape, obč. Ptuj);
- anski: *lipenski* (Lipa, obč. Kočevje);
- aljski: *skopeljski* (Skopo);
- ljanski: *lipljanski* (Lipa, obč. Murska sobota), *sapljanski* (Šmarje-Sap), *slapljanski* (Slape, obč. Ljubljana Moste-Polje);
- arski: *kroparski* (Kropa), *ruparski* (Rupe, obč. Ljubljana Vič-Rudnik);
- ovski/-ski: *korpovski/korpski* (Korpe);
- ski/-anski: *rupski/rupenski* (Rupe, obč. Celje), **slapski/slapenski* (Slap, obč. Ajdovščina);
- ski/-arski: *slapski/slaparski* (Slap, obč. Tržič), **spodnjebilpski/bilparski* (Spodnja Bilpa);
- ski/-aški: **repški/repški* (Rep);
- š/ki/-arski: *stopški/stoparski* (Stope);
- arski/-anski: *sloparski/slovenski* (Slope);
- ljanski/-anski: **starolipljanski/lipljanski/lipenski* (Stara Lipa).

- b- + -ski*: *grabski* (Grabe pri Ljutomeru), *hribski* (Hrib, obč. Kranj), *socerbski* (Socerb);
- ovski: *hribovski* (Hrib, obč. Novo mesto);
- ljanski: *vrbjlanski* (Vrba, obč. Domžale);
- ski/-š/ki: *jakobski/jakobški* (Spodnji Jakobski Dol);
- š/ki/-ski: *hribški/hribski* (Hrib pri Cerovcu);
- ski/-ovski: **hribski/*hribovski* (Hrib pri Zmencu);
- š/ki/-ovski: *hribški/hribovski* (Hrib pri Koprivniku);
- ski/-aljski: *dobski/dobeljski* (Dobe);
- ovski/-ski: *dobovski/dobski* (Dol pri Šentvidu);
- ski/-ovljski: **hribski/hriboveljski* (Hrib pri Orehku);
- ski/-ljanski: **grabski/grablanski* (Grabe, obč. Ormož);
- ski/-ljanski/-aljski: **malogobski/goblanski/gobeljski* (Mala Goba).

- f- + -ski*: *pince-marofski/marofski* (Pince-Marof);
- ovski: *škofovski* (Škofi);
- ski/-v)š/ki: **britofski/britovski* (Britof);
- ski/-š)nji: **vremskobritofski/*britofski/britošnji* (Vremski Britof).

Glas *f* na koncu podstave se pokrajinsko premenjuje z zvočnikom *v* (*Britof – britovski*) oz. se izpušča (*Vremski Britof – britošnji*). V leksikonu so te različice ovrednotene narečno.

Zobni nezvočniki:

- t- + -(θ)-š/ki*: *borški* (Boršt, obč. Brežice), *breski/brški* (Brest), *hoški* (Hosta), *lopaški* (Lopata);

- ski: *abitantski* (*Abitanti*), *babnovrski* (*Babni Vrt*), *lenartski* (*Lenart pri Gornjem Gradu*);
- ovski: *hrastovski* (*Hrast pri Vinici*), *kotovski* (*Koti*), *rovtovski* (*Rovt pod Menino*);
- ovški: *batovški* (*Bate*);
- on: *starocesten* (*Stara Cesta*);
- onški: *blatenški* (*Blato*, obč. Slovenske Konjice), *kotenški* (*Kot pri Rakitnici*);
- arski: *centarski* (*Centa*), *motarski* (*Mota*), *rutarski* (*Rut*);
- ljanski: *cestljanski* (*Ceste*), *foštljanski* (*Fošt*);
- ski/-(-Ø)š/ki: **razdrtski/razdrški* (*Razdrto*), **rožengruntski/rožengrunški* (*Rožengrunt*);
- (-Ø)š/ki/-ski: *blaški/*blatski* (*Blato*, obč. Trebnje);
- (-Ø)š/ki/-onški: *podborški/podborštenski* (*Podboršt pri Komendi*);
- (-Ø)š/ki/-ni: **čreški/čretni* (*Čreta*, obč. Maribor Tezno);
- (-Ø)š/ki/-(-Ø)č/ki: **koški/kočki* (*Kot ob Kolpi*), **marješki/marječki* (*Marjeta na Dravskem polju*), **ruški/ručki* (*Ruta*);
- (-Ø)š/ki/-(-j)i: **kržeški/kržeči* (*Kržeti*);
- onski/-onški: **blatenski/blatenški* (*Blate*);
- (-Ø)š/ki/-janski: *ceški/ceščanski* (*Cesta*, obč. Trebnje);
- onski/-ljanski: *čretenski/čretljanski* (*Čreta pri Kokarju*);
- oljski/-ljanski: *čreteljski/čretljanski* (*Čreta*, obč. Žalec);
- janski/-ski: *arčanski/*artski* (*Arto*), *svečanski/*svetski* (*Sveto*);
- ski/-arski: **grantski/grantarski* (*Grant*);
- (-Ø)š/ki/-arski: **joški/jošarski* (*Jošt nad Kranjem*); **koški/kotarski* (*Kot*, obč. Lendava), **novokoški/novokotarski* (*Novi Kot*);
- ovski/-arski: *hrastovski/hrastarski* (*Hrast pri Jugorju*);
- onski/-narski: **cestenski/cestnarski* (*Cesta*, obč. Ajdovščina);
- (-Ø)š/ki/-eranski: **borški/bošteranski* (*Boršt*, obč. Koper);
- ski/-(-Ø)š/ki/-(-Ø)č/ki: **benediktski/benediški/benedički* (*Benedikt v Slovenskih goricah*);
- ski/-(-Ø)š/ki/-janski: **dolnjekotski/koški/kočanski* (*Dolnji Kot*);
- ski/-ni/-(-j)i: **benetski/benetni/beneči* (*Benete*).

Približno polovica pridevniških izpeljank iz osnov na *-t* se tvori z obrazilom *-š/ki* oz. narečno različico *-č/ki*; v treh primerih je pridevnik izpeljan z obrazilom *-en*, dvakrat v določni različici (*čretni*, *benetni*), v dveh pa z obrazilom *-ji* (*beneči* < **benet-j*, *kržeči* < **kržet-j*). Po jotaciji se podstava premenjuje tudi pri izpeljankah z obrazilom *-janski* (*arčanski* < **art-janski*, *kočanski* < **kot-janski*), pri izpeljankah na *-š/ki* in *-č/ki* pa prihaja do razlikovanijskih sprememb, ko se opušča oz. premenjuje končni soglasnik ali soglasniški sklop podstave (*ceški* < **cest-ski*, *joški* < **jošt-ski*, *benediški* < **benedikt-ski*).

- d-* + -ski: *baredski* (*Baredi*), *livoldski* (*Livold*), *radegundski* (*Radegunda*);
- (-j)ski: *blejski*¹⁸ (*Bled*), *kubejski* (*Kubed*), *starojski* (*Starod*);
- (-Ø)š/ki: **goški* (*Gozd*, obč. Kamnik), *sužiški* (*Sužid*), *zabrški* (*Zabrdo*);
- ovski: *brdovski* (*Brdo*, obč. Šentjur pri Celju), *brodovski* (*Brode*, obč. Žalec), *saksidovski* (*Saksid*);
- (-j)anski: *brjanski* (*Brdo*, obč. Domžale), *sajanski* (*Sad*), *brojanski* (*Brod v Podbočju*);

¹⁸ Po Škrabcu je mehki polglasnik obrazila *-bskb* ali *-bcb* vplival na pred seboj stoječi soglasnik, kot da bi šlo za *jb*, zatorej *grajski* < *grad-bski*, *Pograjec* < *Pograd-bcb*, *briški* < *brd-bski*, *Bric* < *brd-bcb*, *vaški* < *vas-bski*, prim. S. ŠKRABEC, *Cvetje XIX*, 1901, 5/3. – Toporišič predvideva tvorbo tipa *Bled-* + *-ji* > **bleji*, iz tega *Blejec* in dalje **Blejčan*.

- arski: *gozdarski* (*Gozd-Reka*);
- ski/-(Ø)ski: *šentgotardski/šentgotarski* (*Šentgotard*);
- ski/-(j)ski: **lesnobrdski/brdski/brijski* (*Lesno Brdo*);
- ski/-(Ø)š/ki: **babnobrdski/babnobrški* (*Babna Brda*); **hudski/huški* (*Hudo*, obč. Tržič), *zagradski/zagraški* (*Zagrad*, obč. Novo mesto, Ravne na Koroškem);
- ski/-(j)š/ki: **belovodski/bolovojški* (*Bele Vode*);
- (Ø)š/ki/-ski: *medvoški/*medvodski* (*Medvode*);
- (Ø)š/ki/-(Ø)č/ki: **graški/gručki* (*Grad*, obč. Murska Sobota);
- (j)ski/-(j)anski: *brojski/brojanski* (*Brod*, obč. Radovljica), *grajski/grajanski* (*Grad*, obč. Kranj);
- ski/-arski: **dolenjebdrski/brdarski* (*Dolenje Brdo*);
- (Ø)š/ki/-arski: *grmaški/grmadarski* (*Grmada*);
- ənski/-niški: *gozdenski/gozdniški* (*Gozd*, obč. Ajdovščina);
- ski/-inski: **šaredski/šaredinski* (*Šared*);
- ski/-evski: **hudski/hudevski* (*Hudo*, obč. Novo mesto);
- ovski/-ənski: *brdovski/brdenski* (*Brdo*, obč. Nova Gorica).

Končni glas podstave pred obrazilom *-ski* ali *-š/ki* bodisi ostane (*bareski*) bodisi se premeni z *j* (*kubejski* < **kubed-ski*) ali *š* (*graški* < **grad-ski*); v zadnjem primeru *s* iz prvotnega obrazila *-ski* onemi,¹⁹ onemi pa lahko tudi pred *d* oz. *š* stoječi soglasnik (*zagoški* < **zagozdski*):

- s*- + *-š/ki*: *adegaški* (*Adergas*), *avški* (*Avsa*), *zaleški/zaleški* (*Zales*);
- š/ki/-ski*: **šempaški/šempaski* (*Šempas*).

Edini *s*-*ski* končujoči se tvorjeni pridevnik iz imena na *-s* je *šempaski* iz kr. i. *Šempas*, vsi drugi so na *-ški*.

- z*- + *-(Ø)š/ki*: *breški* (*Breza*), *brgleški* (*Brglez*), *laški* (*Laze*, obč. Logatec);
- ovski: *brezovski* (*Breze*);
- ənski: *lazenski* (*Laze pri Boštanju*, *Laze pri Dramljah*);
- ənški: *lazenški* (*Laze pri Gobniku*);
- anski: *lazanski* (*Laze*, obč. Brežice);
- janski: *lažanski* (*Laze pri Borovnici*, *Laze pri Dolskem* idr.);
- arski: *lazarski* (*Laze*, obč. Ljubljana Vič-Rudnik, Novo mesto idr.);
- (Ø)š/ki/-ənski: *dolenjelaški/lazenski/laški* (*Dolenji Lazi*);
- ənski/-(Ø)š/ki: *lazenski/laški* (*Laze pri Vačah*);
- ənski/-ovski: *lazenski/lazovski* (*Laze v Tuhinju*);
- (Ø)š/ki/-janski: *hotiški/hotizanski* (*Hotiza*);
- (Ø)š/ki/-arski: *novolaški/novolazarski/lazarski* (*Novi Lazi*);
- ovski/-arski: *lazovski/lazarski* (*Laze pri Oneku*).

Prevladujejo izpeljanke z obrazilom *-š/ki*. Končni *-z* se zamenja s *-š*, *s* kot sestavina obrazila *-ski* pa odpade;²⁰ obrazila *-ovski*, *-enski*, *-enški*, *-anski* in *-arski* se neokrnjena dodajajo podstavi na *-z*, obrazilo *-janski* pa po jotaciji premenjuje končni soglasnik podstave (*hotizanski* < **hotiz-janski*).

¹⁹ J. TOPORIŠIČ, *Slovenska slovnica* (Maribor, 1984), 150.

²⁰ J. TOPORIŠIČ, n. m.

- c-* + *-(Ø)*ski: *bakovski* (*Bakovci*), *gostinski* (*Gostinca*), *selski* (*Selce*, obč. Lenart);
*-(Ø)*š/ki: *bovški* (*Bovec*), *logarovški* (*Logarovci*), *škamevški* (*Škamevec*), *klanški/klanški* (*Klanec*);
*-(Ø)*ski/*-(Ø)*š/ki: *klanski/klanški* (*Klanec pri Kozini*), *lukovski/lukovski* (*Lukovec*, obč. Sevnica),
selski/selški (*Selce*, obč. Postojna);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*ski: *andrenški/andrenski* (*Andrenci*); *cerovski/verovski* (*Cerovec pri Črešnjevcu*),
šentlovrenški/šentlovrenski (*Šentlovrenc*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*čki: **ciglenški/ciglenčki* (*Ciglenca*), *jelški/jelčki* (*Jelce*), **nedeliški/nedelički* (*Nedelica*);
*-(Ø)*š/ki/-janski: **goriški/goričanski* (*Gorica pri Raztezu*), **strmški/strmčanski* (*Strmec*, obč. Litija);
*-(Ø)*š/ki/-arski: **klanški/klančarski* (*Klanec pri Komnu*) **klopški/klopčarski* (*Klopce*, obč. Ljubljana
 Moste-Polje);
*-(Ø)*š/ki/-ajski: *brški/brcajski* (*Brce*);
*-(Ø)*š/ki/-aški: **strmški/strmaški* (*Strmica*, obč. Postojna);
*-(Ø)*š/ki/-škarski: *dobravški/dobravškarski* (*Dobravšce*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*č/ki/-janski: **spodnjepohanški/pohanški/pohančki/pohančanski* (*Spodnja Pohanca*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*ski/*-(Ø)*čki: *šentovski/šentovski/šentovčki* (*Šentovec*);
*-(Ø)*ški/-arski/*-(Ø)*čki: **šprinški/šprinčarski/šprinčki* (*Šprinc*).

Obrazilo *-janski* povzroča jotacijsko glasovno premeno končnega *c*-ja (*strmčanski* < **strmc-janski*), večinoma pa se pridevniki iz te skupine krajevnih imen izpeljujejo z obrazilom *-š/ki*.

Podstava se končuje na šumevec:

- š-* + *-(Ø)*š/ki: *bovški* (*Bovše*), *jelški/jelški* (*Jelše*, obč. Litija), *letuški* (*Letuš*);
-anski: *lašanski* (*Laše*);
*-(Ø)*š/ki/-anski: *jarški/jaršanski* (*Jarše*, obč. Zagorje ob Savi), *praški/prašanski* (*Praše*), *suški/sušanski* (*Suša*, obč. Domžale);
*-(Ø)*š/ki/-arski: **dolenjetrebuški/trebušarski* (*Dolenja Trebuša*), *makoški/makošarski* (*Makoše*);
*-(Ø)*š/ki/-anarski: *leški/lešamarski* (*Leše*, obč. Ravne na Koroškem)
-evski/-anski: *jelševski/jelšenski* (*Jelše pri Otočcu*);
ž- + *-(Ø)*š/ki: *andraški* (*Andraž nad Polzelo*), *luški* (*Luža*), *papeški* (*Papeži*);
-evski: *anževski* (*Anže*), *tomaževski* (*Tomaž pri Ormožu*);
-anski: *laženski* (*Laže*);
-anski: *dovžanski* (*Dovže*), *polžanski* (*Polže*);
-arski: *klavžarski* (*Klavže*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*ski: *šentjanški/šentjanski* (*Šentjanž*, obč. Sevnica);
*-(Ø)*š/ki/-evski: **kriški/križevski* (*Križ*, obč. Sevnica), *miklavški/miklavževski* (*Miklavž pri Ormožu*);
*-(Ø)*š/ki/-anski: *kriški/križanski* (*Križ*, obč. Trebnje), *luški/lužanski* (*Luže*);
*-(Ø)*š/ki/-čanski: *trebeški/trebežčanski* (*Trebež*, obč. Brežice);
*-(Ø)*š/ki/-arski: *kaniški/kanižarski* (*Kaniža*), **mekuški/mekušarski* (*Mekuš*);
*-anski/-Ø)*š/ki: *loženski/loški* (*Lože*, obč. Laško);
*-(Ø)*š/ki/-anski/-evljanski: *straški/straženski/straževljanski* (*Straža*, obč. Slovenska Bistrica).
č- + *-(Ø)*š/ki: *adleški* (*Adlešiči*), *belopeški* (*Bela Peč*), *radeški* (*Radeče*);
-anski: *bačanski* (*Bač pri Materiji*), *mačanski* (*Mače*), *maršičanski* (*Maršiči*, obč. Ribnica);
-arski: *klečarski* (*Kleč*);
*-(Ø)*ski/*-(Ø)*š/ki: *špitalski/*špitališki* (*Špitalič*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*ski: **gavški/gavski* (*Gavče*), *nasovski/nasovski* (*Nasovče*), *sajevški/sajevski* (*Sajevče*);
*-(Ø)*š/ki/*-(Ø)*čki: **baški/bački* (*Bač*), **boreški/borečki* (*Boreča*), **loški/ločki* (*Loče*, obč. Brežice);
*-(Ø)*š/ki/-j(i): *hlebški/hlebči* (*Hlebče*), **šivški/šivči* (*Šivče*), *škufški/škufči* (*Škufče*);

- (Ø)ski/(j)i: *škrabski/škrabči (Škrabče)*;
- (Ø)š/ki/-anski: *gonjaški/gonjačanski (Gonjače)*, *grliški/grličanski (Grličje)*, *loški/ločanski (Loče, obč. Celje)*;
- anski/-(Ø)š/ki: *kavčanski/*kavški (Kavče)*;
- (Ø)š/ki/-arski: **baški/bačarski (Bača pri Modreju, Bača pri Podbrdu)*, *seški/sečarski (Seč)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)škarski: **stržiški/stržiškarski (Stržišče, obč. Tolmin)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)č/ki/-anski: *artiški/artički/artičanski (Artiče)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)čki/-anski: **buški/bučki/bučenski (Buče)*;
- (Ø)š/ki/-anski/(j)i: *koroški/koroščanski/korošči (Korošče)*.

Večji del pridevniških tvorjenk iz zadnjih treh skupin krajevnih imen se izpeljuje z obrazilom *-ški* < *-ski* (pri čemer se končni *-ž* oz. *-č* premenjuje s *-š*, *s* kot del obrazila *-ski* pa izpade,²¹ ali tudi z obrazili *-anski*, *-čanski*, *-arski*, *-anarski*, ko gre za izpeljavo iz prebivalskoimenskih podstav. Pri podstavah na *-č* imamo tudi pokrajinsko zaznamovane tvorjenke na *-čki* in *-i* < *-ji* (*bački*, *ločki*, *škufči*), ki so v priročniku ovrednotene narečno, medtem ko so na terenu neobstoječe različice na *-ški* dodane kot možne (**baški*, **loški*).²²

Podstava se končuje na mehkonebnik:

- k*- + -(Ø)š/ki: *apneniški (Apnenik pri Boštanju, Apnenik pri Velikem Trnu)*, *beški (Beka)*, *rudniški (Rudnik)*;
- ovski: *cepkovski (Cepki)*, *steskovski (Steske)*, *štukovski (Štuki)*;
- (Ø)anski: *radomerščanski (Radomerščak)*;
- janski: *seničanski (Senik, obč. Nova Gorica)*, *konjščanski (Konjsko, obč. Sevnica)*;
- (Ø)anski: *šiškenski (Šiška)*;
- arski: *kukarski (Kuk)*;
- (Ø)ski/-(Ø)š/ki: *gabrski/gabrški (Gabrke)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)ski: *gabrški/gabrski (Gabrk, obč. Ilirska Bistrica)*;
- (Ø)ski/-ovski: **bavdski/bavdkovski (Bavdek)*;
- (Ø)ski/-(Ø)evski: **petelinjski/petelinjevski (Petelinjek)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)č/ki: *breznjski/breznčki (Breznik, obč. Črnomelj)*, **raški/rački (Rake)*;
- (Ø)ski/-janski: *barski/barčanski (Barka)*;
- (Ø)š/ki/-janski: *reški/rečanski (Reka, obč. Idrija)*, **spodnjevelovleški/velovleški/velovlečanski (Spodnji Velovlek)*;
- (Ø)š/ki/-arski: **jereški/jerekarski (Jereka)*, **stopniški/stopnikarski (Stopnik, obč. Tolmin)*;
- (Ø)š/ki/-(Ø)arski: *desnjaški/desnjarski (Desnjak)*;
- (Ø)anski/-(Ø)ski: *spodnjekamenščanski/kamenski (Spodnji Kamenščak)*;
- (Ø)anski/-(Ø)š/ki: *senčanski/*senčaški (Senčak pri Juršincih)*;

²¹ J. TOPORIŠIČ, n. m.

²² Starejši slovenski slovničarji ugotavljajo, da se glasovi *k g h c* na koncu podstave pred obrazilom *-ski* omehčajo in dajo *-ški*, po Metelku in Janežiču v nekaj primerih tudi *t s z*, po Škrabcu pa še *d*; prim. J. ŠOLAR, Glasoslovne spremembe pri pridevniki na *-ski* iz krajevnih imen, *JiS* 1966/3, 4, 69. Po TOPORIŠIČU pa se »/p/riponsko obrazilo *-ski* /.../ dodaja soglasniškemu izglasju podstave (*hlevski*); soglasniki *k g h c z s* in *č* /pa se zamenjajo s *š*, nakar *s* za njimi odpade, tako da so to potem kar pridevniki na *-ki* /.../; ta *s* izpade tudi za *š*«; *SS* (Maribor, 1984), 150.

- (*θ*)š/ki/-ovški/-ovčanski: *kovški/kovkovški/kovkovčanski* (*Kovk*, obč. Ajdovščina);
- (*θ*)š/ki/-(*θ*)ski/-(*θ*)čanski: **slapniški/slapenski/slapčanski* (*Slapnik*);
- g- + -(*θ*)š/ki: *brloški* (*Brlog*), *cirinški* (*Ciringa*), *breški/breški* (*Breg* pri Litiji);
- ovski: *bogovski* (*Bogo*);
- ovški: **bogovaški/bogovški* (*Boga vas*);
- arski: *žagarski* (*Žaga*);
- janski: *brežanski* (*Breg ob Bistrici*), *ižanski* (*Ig*), *ložanski* (*Log*, obč. Domžale, Šmarje pri Jelšah, Škofja Loka);
- (*θ*)š/ki/-(*θ*)ski: *sočerski/sočerski* (*Sočerga*);
- (*θ*)š/ki/-ovski: **breški/bregovski* (*Breg*, obč. Ravne na Koroškem);
- (*θ*)š/ki/-anski: *frluški/frluganski* (*Frluga*);
- (*θ*)š/ki/-janski: *breški/brežanski* (*Breg*, obč. Jesenice), *loški/ložanski* (*Log* pri Brezovici);
- janski/-(*θ*)ški: *ložanski/loški* (*Log*, obč. Sevnica);
- (*θ*)š/ki/-arski: **draški/dragarski* (*Draga*, obč. Kočevje), **dolnjebriški/briški/brigarski* (*Doljna Briga*), *spodnjeložski/logarski* (*Spodnji Log*, obč. Kočevje);
- ovski/-arski: *dragovski/dragarski* (*Draga*, obč. Nova Gorica).
- h- + -(*θ*)š/ki: *lepovrški* (*Lepi Vrh*), *raduški* (*Raduha*); *rošpoški* (*Rošpoh*);
- ovski: *vrhovski* (*Vrh pri Dolskem* idr.), *pahovski* (*Paha*);
- ovški: *vrhovški* (*Vrh pri Ljubnu*);
- ovljanski: *vrhovljanski* (*Vrh*, obč. Šmarje pri Jelšah);
- ovski/-ovški: *vrhovski/vrhovški* (*Vrh pri Pahi*);
- arski: *kovskovrharski* (*Kovski Vrh*);
- čanski: *kristanvrhčanski* (*Kristan Vrh*);
- (*θ*)š/ki/-janski: *podvrški/podvršanski* (*Podvrh*, obč. Žalec).

Pri podstavah, ki se končujejo na mehkonebni glas, se pridevniške izpeljanke končujejo največ na -š/ki (mehkonebnik se spremeni s š, s kot del obrazila izpade), pogosto pa tudi z obrazilom -ovski, ki se je – gledano zgodovinsko – uporabljalo najprej za izpeljavo iz samostalnikov nekdanje *u*-jevske sklanjatve (npr. *vrh-ovski*), kasneje pa se je analogno razširilo še k drugim podstavam.²³ Redkeje se pridevniki v tej skupini izpeljujejo iz prebivalskoimenskih podstav (*kukarski*, *frluganski*, *vrhovljanski*), pri čemer se mehkonebni soglasnik podstave na stiku z obrazilom *j* spremeni po jotaciji (*seničanski* < **senik-janski*, *ložanski* < **log-janski*, *podvršanski* < **podvrh-janski*), kar pa se pravzaprav zgodi že pri izpeljavi prebivalskih imen iz krajevnoimenskih podstav.

Pri izpeljavi pridevnikov so česte krnitve krajevnoimenske podstave za morfem ali zlog, npr. *ajdovski* (*Ajdovščina*), *črnotski* (*Črnotiče*), *gališki* (*Galicija*), *hruški* (*Hrušica*), *idrski* (*Idrija pri Bači*), *jaški* (*Jazne*), *jeronski* (*Jeronim*) ipd. Podobno še v številnih drugih primerih, npr. *čepljanski* (*Čepno*), *čimerški* (*Čimerno*), *dobinski* (*Dobindol*), *dobravski* (*Dobravica*, *Dobravlje*), *dolenski* (*Dolenčiče*), *draški* (*Dražica*), *dutovski* (*Dutovlje*), *frankolski* (*Frankolovo*), *gabrski/gabrški* (*Gabrnik*, obč. Slovenska Bistrica), *gančki* (*Gančani*), *globoški* (*Globočice*), *godeški* (*Godešič*), *goriški* (*Goričane*, *Goričica*), *hruševski* (*Hruševlje*), *jakiški* (*Jakičevo*), *jakovski* (*Jakovica*),

²³ A. BAJEC, n. m., 65–66.

klenški (*Klenik*, obč. Postojna), *kneški* (*Knežak*), *kopaški* (*Kopačnica*), *koriški* (*Koritnica*, obč. Tolmin), *ociski* (*Ocizla*), *otemski* (*Otemna*), *piroški* (*Dolenja/Gorenja Pirošica*), *smleški* (*Smlednik*), *šmarski* (*Šmartno*) itd.

Dokaj redke so pridevniške izpeljanke iz podaljšane podstave, npr. *jerinski* (*Irje*), *juriški* (*Jurišče*), pogostejše pa iz bolj ali manj glasovno premenjene, npr. *daljanski* (*Dalnje Njive*), *gregvaški* (*Gregovce*), *grnski* (*Gradiček*), *hotenjski* (*Hotedršica*), *imljanski* (*Imeno*), *pugeljski* (*Pugled*), *puglerski* (*Pugled pri Karlovinci*), *zabukujski* (*Zabukovje*) itd. – Nepričakovano je tudi medponsko obrazilo *i* namesto *o* v pridevniški zloženki *črnikalski* (*Črni Kal*).

Različice iz neokrnjene podstave so pogosto dodane kot možne ob izpeljankah iz okrnjene ali glasovno močnejše premenjene podstave, npr. **galicijski*, **hruški*, **idrijski*, **jazenski*, **jeronimski*, **knežaški*, **koritniški*, **dalnjenjivski*, **gradiški* itd.

Zaradi izpeljave iz okrnjene podstave je nastalo večje število enako se glasečih pridevnikov, tvorjenih iz različnih krajevnih imen, npr. *čepjanski* iz kr. i. *Čeplje* in *Čepno*, *dobravski* iz kr. i. *Dobrava*, *Dobravica* in *Dobravlje*, *dobrovski* iz kr. i. *Dobrovlje*, *Dobrovo* in *Dobrova*, *draški* iz kr. i. *Draga* in *Dražica*, *gabrski* ali *gabrški* iz kr. i. *Gaber*, *Gaberje*, *Gabrče*, *Gabrak*, *Gabrke*, *Gabrniki*, *Gabrovo* in *Gabrsko*, *globoški* iz kr. i. *Globoče*, *Globočice*, *Globoka* in *Globoko*, *goriški* iz kr. i. *Gorica*, *Goriče*, *Goričane*, *Goričica*, *Goriška vas*, *Goriški Vrh*, *hruševski* iz kr. i. *Hruševje*, *Hruševka*, *Hruševlje*, *Hruševo*, *Hruševci* in *Hruševica*, *jelševski* iz kr. i. *Jelšane*, *Jelše pri Otočcu*, *Jelševci* in *Jelševica*, *kneški* iz kr. i. *Kneža*, *Knežak*, *Knežja Njiva* in *Knezdol*, *šmarski* iz kr. i. *Šmarca*, *Šmarčna*, *Šmarje* in *Šmartno* itd.

Soglasniški sklopi na koncu podstav se pri izpeljavi v položaju pred obrazilnim soglasnikom razdvajajo z vrinjenim samoglasnikom, večinoma polglasnikom, po v jeziku uveljavljenih glasoslovnih pravilih.²⁴ Izhajajoč iz obravnavanega gradiva, se samoglasnik vriva v naslednje sklope tipa NZ oz. NZZ (pri čemer je drugi zvočnik vedno j):

- pn/pnj: *čepenski* (*Čepno*), *repenjski* (*Repnje*);
- pl/plj: *topelski* (*Topla*), *lipeljski* (*Liplje*);
- bn/bnj: *svibenski* (*Svibno*), *vrbenjski/vrbenjski* (*Vrbnje*);
- bl/blj: *nebeljski* (*Neblo*), *trobelski* (*Troblje*);
- - /lj: *škofeljski* (*Škoflje*);
- tn/tnj: *šutenski* (*Šutna*), *bitenjski/bitenjski* (*Bitnje*);
- tj/ - : **retijski/retijski* (*Retje*);
- dn/dnj: *radenski* (*Radna*), *sredenjski/sredenjski* (*Srednje*);
- dl/dlj: **sedelski* (*Sedlo*), *radeljski* (*Radlje ob Dravi*);
- dm/ - : *videmski* (*Videm*);
- sn/ - : *vrzenski* (*Vrsno*);
- - /slj: **predoseljski* (*Predoslje*);
- zm/ - : **kuzemski* (*Kuzma*);
- zn/ - : *tezenski* (*Tezno*);
- - /zlj: *kazeljski* (*Kazlje*);

²⁴ J. TOPORIŠIČ, n. m., 49–51.

- zj/ - : *brezijski* (*Brezje pri Podplatu*);
- cn/ - : *majcenski* (*Majcni*);
- šn/šnj: *črešenski* (*Črešnova*), *mošenjski* (*Mošnje*);
- žn/žnj: *roženski* (*Rožno*), *pluženjski* (*Plužnje*);
- /žlj: *tavželjski* (*Tavžlje*);
- čn/ - : *bačenski* (*Bačne*);
- kl/ - : *vokelški/vokelski* (*Voklo*);
- kv/ - : *zabrekovski/brekovski* (*Zabrekve*);
- gn/ - : *stegenski* (*Stegne*);
- gl/glj: *cegelski* (*Ceglo*), *zavogeljski* (*Zavoglje*);
- hn/ - : *ruhenski* (*Ruhna vas*);
- /hlj: *spuheljski* (*Spuhlja*);

Če je vrinjeni samoglasnik naglašen, se namesto polglasnika ali *o*-ja v sklopu *kv* pojavi *a*, npr. *trebánjski* (*Trebnje*), *lokávski* (*Lokev*), *podcerkávski* (poleg možne z naglašnim *o*-jem: **podcerkóvski* iz kr. i. *Podcerkev*), medtem ko se v sklopu *tlj* v izpeljankah iz kr. i. *Kotlje* nepričakovano vrine naglašeni *u*: *kotúljski*. Nesistemske z vidika zbornega jezika je tudi razdvajanje sklopa *pl* oz. *plj* z nenaglašnim *o*-jem v narečnih različicah pridevniških izpeljank iz kr. i. *Kapla* in *Kaplja vas*, tj. *kapovski*, kjer pa se narečno tudi predsoglasniški *l* oz. *lj* premenjuje z *v* v pridevniški (in tudi prebivalskoimenski) izpeljanki, v pridevniku iz kr. i. *Globel* pa je samoglasnik *e* zamenjan z *o*, *l* pa z *v*: *globovski*. S tega stališča nenavadno je tudi vrivanje naglašnega neobstojnega samoglasnika v nezvočniški soglasniški sklop, kakor je v primeru *osápski*²⁵ (*Osp*), nedosledno pa so obravnavani soglasniški sklopi v pridevniških izpeljankah iz kr. i. *Drakšl*, *Hajndl* in *Zakl* – v prvih dveh primerih med-samoglasniški sklop ni razdvojen z vmesnim polglasnikom (*drakšlski*, *hajndlski*),²⁶ v analognem tretjem primeru pa je (*zakelski*), kar edino ustrezna zborni normi.

Tudi soglasniški sklopi, obstoječi samo iz zvočnikov, se razdvajajo z neobstoječim samoglasnikom, tj. polglasnikom v nenaglasnem oz. *i*-jem pred zvočnikom *j* in *a*-jem v naglasnem položaju, vendar ne povsem dosledno. V obravnavanem gradivu se zvočniški sklopi z vrivanjem neobstoječega samoglasnika razdvajajo v naslednjih primerih (nekajkrat samo v možnih različicah).

Dvodelni sklopi

- rn: *bírenski* (*Birna vas*);
- rl: *órelski* (*Orle*);
- rj: **bôrijski* (*Borje pri Mlinšah*);

²⁵ Vrivanje naglašnega *a*-ja v posamoglasniški nezvočniški sklop velja v zbornem jeziku za posebnost, omejeno na nekaj nekoč po mešanem naglasnem tipu naglaševanih besed, npr. *desák*, *nečák*, *pečák*, *tršák* za danes stilno nevtrarno *dèsk*, *nèčk*, *pèčk*, *tísk* – gl. J. TOPORIŠIČ, *Slovenska slovnica*, (Maribor 1984), 225, 49, 72. Prim. še *grozanski*, *brezdanji*, *popoldanski*.

²⁶ Medsamoglasniška soglasniška sklopa *kšlsk* in *jndlsk* bi bilo potrebno pisati razdvojeno, z vmesnim polglasnikom, torej *drakšelski*, *hajndelski*, ne *drakšlski*, *hajndlski*. Enako sporna je tudi uradna podoba krajevnih imen *Drakšl*, *Hajndl*, *Zakl* s soglasniškim sklopom NZ na koncu, ki bi se morala pisati *Drakšel*, *Hajndel*, *Zakel* – prim. J. TOPORIŠIČ, In še enkrat o Slovenskih krajevnih imenih, 7D, 27. 2. 1986, 40.

- ln: **málenski* (*Malna*);
- mn: **nímenski* (*Nimno*);
- jn: *trójenski* (*Trojno*), toda *strojánski* (*Strojna*);
- vn: *rávenski* (*Ravne*), toda *ravánski* (*Ravní*) ali *ravánški* (*Ravno*);
- vl: *pávelski* (*Pavla vas*).

Samo formalno tričlenski (z nj oz. lj v drugem delu) sklopi

- mnj: *kámenjski* (*Kamnje*);
- mlj: *drámeljski* (*Dramlje*), toda *črnomáljski* in *črnoméljski* (*Črnomelj*);
- vnj: *rávenjski* (*Ravnje*);
- vlj: *sečóveljski* (*Sečovelje*).

Nedosledno se polglasnik vriva v zvočniške sklope *jn*, *ln* in *rn*, npr. *trojenski* (*Trojno*), toda *gmajnski* (*Gmajna*), **žalenski* (*Žalna*), toda *pepelnski* (*Pepelno*), *mirenski* (*Miren*), toda *marnski* (*Marno*) itd.

Izkrajevnoimenski pridevniki na -čki

Izkrajevnoimenski pridevniki na -čki so v SKI obravnavani na dva načina: tvorjeni iz krajevnih imen na -čki (npr. *bolečki* iz kr. i. *Bolečka vas*, *donački* iz kr. i. *Donačka Gora*, *rački* iz kr. i. *Rački Vrh*) so predstavljeni kot zborni nevtralni, vsi preostali pa kot narečni (med slednjimi se je očitno po pomoti ali zaradi tiskarskega škrata znašel *stanečki*, izpeljan iz kr. i. *Stanečka vas*, ki bi sicer moral biti nevtralen).

Izoglosa izkrajevnoimenskih pridevnikov na -čki se samo deloma pokriva z izoglosa krajevnih imen na -čki. Njihova največja gostota je sicer na območju vzhodne Slovenije in Bele krajine, vendar sega areal s temi pridevniki močno proti zahodu. Tako najdemo pridevnike na -čki tudi v koroških občinah Radlje ob Dravi, Dravograd in Slovenj Gradec, precej jih je v občinah Mozirje in Kočevje, po nekaj celo na skrajnem slovenskem zahodu, v občinah Nova Gorica, Koper, Sežana in Ilirska Bistrica.

Občine, v katerih ni krajevnih imen na -čki, ampak samo pridevniki tega tipa, so naslednje: Brežice, Dravograd, Ilirska Bistrica, Kočevje, Koper, Krško, Laško, Lendava, Ljutomer, Maribor Pobrežje, Maribor Ruše, Metlika, Mozirje, Nova Gorica, Ormož, Radlje ob Dravi, Sevnica, Sežana, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice in Šentjur pri Celju, kar pomeni, da pridevnikov na -čki ne najdemo v zahodnoštajerskih občinah (Celje, Žalec, Velenje – izjema je Mozirje), v Zasavju (Hrastnik, Trbovlje, Zagorje, Litija), na Gorenjskem (Domžale, Kamnik, Kranj, Tržič, Radovljica, Jesenice, Škofja Loka), na območju ljubljanskih občin, večjega dela Dolenjske (Grosuplje, Trebnje, Novo mesto) in na notranjsko-rovtarskem področju (Vrhnika, Logatec, Cerknica, Postojna, Ajdovščina, Idrija, Tolmin). Število pridevnikov na -čki po občinah je naslednje: Črnomelj 38 (21,71 %), Kočevje 19 (10,73 %), Ptuj 17 (7,80 %), Murska Sobota 18 (13,33 %), Brežice 16 (14,29 %), Maribor Tezno 13 (32,50 %), Mozirje 14 (22,95 %), Slovenska Bistrica 10 (7,81 %), Gornja Radgona 7 (7,07 %), Lenart 7 (8,86 %), Lendava 7 (17,50 %), Metlika 11 (18,64 %), Šmarje pri Jelšah 7 (3,74 %), Šentjur pri Celju 5 (4,13 %), Nova Gorica 4 (2,99 %), Sežana 3 (1,74 %), Koper 3 (2,94 %), Laško 2 (1,92 %), Ilirska Bistrica 2 (3,17 %), Maribor Pesnica 4 (6,15 %), Ljutomer 5 (7,25 %; iz kr. i. *Šprinc* izpeljani narečni pridevnik pa se

končuje na *-cki*), Maribor Pobrežje 2 (6,90 %), Radlje ob Dravi 2 (5,41 %), Sevnica 3 (2,40 %), Dravograd 1 (4,17 %), Maribor Ruše 1 (3,70 %), Ormož 1 (1,23 %), Slovenj Gradec 1 (3,12 %), Slovenske Konjice 1 (1,25 %) in Krško 1 (0,54 %).

Presenetljiva je dokajšnja gostota teh pridevnikov v občini Mozirje, saj je to področje povsem ločeno od tistega dela vzhodne in jugovzhodne Slovenije, na katerem je prisotnost izkrajenoimenskih pridevnikov na *-cki* bolj ali manj normalna. Nepričakovano se pojavljajo ti pridevniki tudi v zahodni Sloveniji. Njihovo prisotnost v občinah Ilirska Bistrica in Sežana bi bilo mogoče razložiti tudi z vplivi z bližnjega hrvaškega jezikovnega prostora, vsaj na področju Čičarije, katere del prebivalstva je čakavsko-štokavskega izvora,²⁷ teže pa bi na tak način razložili obstoj pridevnikov na *-cki* v koprski in novogoriški občini (prim. Koper: *ločki* iz kr. i. *Loka*, *polečki* iz kr. i. *Poletiči*; Nova Gorica: *prvački* iz kr. i. *Prvačina*, *senički* iz kr. i. *Seniški Breg* in *vojščički* iz kr. i. *Vojščica*). Mogoče gre v teh primerih za sledove nekdanjih migracij znotraj slovenskega jezikovnega prostora, vendar bi zanesljiv odgovor na to vprašanje lahko dala le ustrezna narečjeslovna raziskava.

Naglas pridevniških izpeljank

Naglas pridevniških izpeljank se v glavnem ujema z naglasom izhodiščnih oblik krajevnih imen, tako glede naglasnega mesta kot kakovosti in kolikosti naglašene samoglasnika, npr. *Cêlje* – *cêljski*, *Jáblovec* – *jáblovski*, *Jesenice* – *jeseníski*, *Gôra* – *gôrski*, *Strmica* – *strmiški*, *Túnjice* – *túnjiški* itd. Dvojničnost izhodiščne oblike krajevnega imena – bodisi v kakovosti naglašene samoglasnika bodisi v naglasnem mestu – se največkrat odraža tudi pri naglaševanju pridevnikov, npr. *Gólek/Gôlek* – *góleški/gôleški*, *Gorênje/Gorénje* – *gorênjski/gorénjski*, *Mérče/Mêrče* – *mérški/mêrški/merčanski* (slednji po prebivalskem imenu *Merčàn*), *Kozják/Kózjak* – *kozjáški/kózjaški*, *Bréstrnica/Brestrníca* – *bréstrniški/brestrníški*, v nekaj primerih pa se dvojničnost s samostalnika ne prenese na pridevniško izpeljanko, npr. *Movráž/Móvraž* – *movráški* (ne tudi *móvraški*), *Pogléd/Pógled* – *poglěški* (ne tudi *pógleški*), *Globóko/Globôko* – *globóški* (ne tudi *globôški*), *Studênčice/Studénčice* – *studénški* (ne tudi *studênški*) itd.

Pridevniki iz krajevnih imen, ki se naglašujejo po mešanem naglasnem tipu, imajo naglas praviloma na korenskem samoglasniku, npr. *Brodé* – *brójski*, *Zláto Pólje/Zláto Poljé* – *zlatopóljski*, *Nôvi Svét* – *novosvéški*, *Šávna Péč* – *šavnopéški*, pri končniško naglašanih krajevnih imenih pa se pridevniki največkrat tvorijo iz prebivalskih imen in se tudi naglasno z njimi ujemajo, npr. *Mostjè* – *mostjánski* (preb. i. *Mostjàn*), *Verjè* – *verjánski* (preb. i. *Verjánec*), *Pečké/Pečkè* – *pečkéjski/pečánski* (preb. i. **Pečkéjčan/Pečàn*), *Cerkljè* – *cerkljánski* (preb. i. *Cerkljàn*), ali pa je pridevnik izpeljan iz krajevnomoimenske in prebivalskoimenske podstave, v prvem primeru naglašen na osnovi, v drugem pa tako kot prebivalsko ime, npr. *Lescè* – *léški/leščánski* (preb. i. *Leščàn*).

Pridevniške izpeljanke iz premično naglaševanih krajevnih imen so naglašene na

²⁷ J. RIGLER, *Južnonotranjski govori – Akcent in glasoslovje govorov med Snežnikom in Slavnikom* (Ljubljana, 1963), 12–13.

istem zlogu kot te vrste krajevna imena od roditelja (in enakega mu tožilnika) dalje, npr. *Kóbdilj -ílja* – *kobdíljski*, *Tôpol -óla* – *topólski*, *Čépovan -ána* – *čepovánski*, *Kôstel -éla/-êla* – *kostêlski/kostêlski*. Enako tudi v primerih, ko je v imenovaniku naglas dvojničen, na prvem ali drugem zlogu, npr. *Ročínj/Rôčínj -ínja* – *ročínjski*, *Pomján/Pómjan -ána* – *pojánjski*, *Rôdik/Rodík -íka* – *rodíski*. Pri krajevnih imenih z dvojničnim naglaševanjem (premičnim in stalnim) od roditelja dalje pa so pridevniške izpeljanke naglašene ali dvojnično, npr. *Dóblar -árja/-a* – *doblárski/dóblarski*, *Vímolj -ólja/-a* – *vimóljski/vímoljski*, ali po nepremičnem naglasnem tipu krajevnega imena, npr. *Stúdor -a/-óra* – *stúdorski*, *Kléčet -a/-éta* – *kléčeški*, ali pa po premičnem naglaševanju krajevnega imena, npr. *Čétež -a/-éža* – *četéški*, *Préžigal -ála/-a* – *prežigálski*.

Dokaj malo je primerov, ko se pridevniške izpeljanke naglašujejo dvojnično, zgledujoč se po krajevnem in po prebivalskem imenu, npr. *véšeniški/vešeniški* (kr. i. *Véšenik*, preb. i. *Vešeničan*), *grájski/grajánski* (kr. i. *Grad*, obč. Kranj, preb. i. *Graján*), *glínjski/glinjánski* (kr. i. *Glínje*, obč. Žalec, preb. i. *Glinjàn*) itd., nekaj več pa je pridevniških izpeljank, ki se naglasno uravnavajo samo po prebivalskem imenu, npr. *foštjánski* (kr. i. *Fóšt*, preb. i. *Foštjàn*), *grmóvski* (kr. i. *Grm*, obč. Grosuplje, preb. i. *Grmčan/Grmóvec/Grmóvec*), *dol(j)ánski* (kr. i. *Dóle pod Trojico*, preb. i. *Dol(j)àn*), *harjánski* (kr. i. *Hárje*, preb. i. *Harjàn*), čeprav ne gre za krajevna imena, ki bi se naglaševala po končniškem naglasnem tipu. V nekaterih primerih te vrste so ob pridevniku, tvorjenem iz prebivalskega imena, kot možne dodane še iz krajevnega imena tvorjene različice, npr. **dvôrijski/dvorjánski* (kr. i. *Dvôrje*, preb. i. *Dvorjàn*), **gôrski/gorjánski* (kr. i. *Gôra pri Péčah*, preb. i. *Gorjàn*), **ústijski/uščánski* (kr. i. *Ústje*, obč. Litija, preb. i. *Úščan/Uščàn*) ipd., vendar so bili sestavljavci leksikona v navajanju teh različic dokaj nedosledni.

Zanimivi pa so primeri, ko se pridevniška izpeljanka naglasno uravnava ali po ne več živi podobi prebivalskega imena, npr. *glínjski/glinjánski* (kr. i. *Glínje*, obč. Kranj, preb. i. *Glínjec/Glínjčan*, ne pa tudi *Glinjàn*), **podóbski/podobočánski* (kr. i. *Podób/Pôdob*, preb. i. *Podobljàn/Podovljàn*, ne pa tudi *Podobočàn*), ali po ne več živem premičnem naglaševanju krajevnega imena, npr. *čépleški/čepléški* (kr. i. *Čéplez -a*, ne pa tudi *Čéplez -éza*), ali po danes neobičajnem, stilno zaznamovanem naglasu izhodiščne podobe krajevnega imena, npr. *jézerski/jezêrski* (kr. i. *Jézero*, obč. Ljubljana Vič-Rudnik).

Za bolj besedotvorne kot naglasne posebnosti pa gre v primerih, kot so **gódešiški/godeški* (kr. i. *Gódešič*, preb. i. **Godešičan/Godešàn*), **gradíški/grński* (kr. i. *Gradíček*, preb. i. **Gradíčan/Graščák/Grajščák*), *pódčetr(t)ški/podčetrťški* (kr. i. *Pódčetrtek/Podčetrťtek*; preb. i. *Pódčetr(t)čan/Podčetr(t)čàn*) itd.

Pridevniške tvorjenke iz dvobesednih krajevnih imen, obstoječih iz samostalnškega jedra in levega prilastka, so – če so tvorjene iz obeh delov podstave – dvonaglasne in enonaglasne. To dvonaglasnost so avtorji leksikona dosledno priznali tistim, katerih prvi del je izpeljan iz pridevniške besede *dolenji*, *gorenji*, *dolnji*, *gornji*, *spodnji* in *zgornji*. Taki so – poleg mnogih drugih – primeri *dolénjéváški* (*Dolénja vás*), *gorénjeláški* (*Gorénji Lázi*), *dólnjelákoški* (*Dólnji Lákoš*), *górnje-*

grájski (*Górnji Grád*), *spódnjepolskávski* (*Spódnja Polskáva*), *srédnjelákniški* (*Srédnje Láknice*), *zgórnjeotóški* (*Zgórnji Ótok*) itd. Zunaj te systemske rešitve je v priročniku le malo dvonaglasnih izpeljank, npr. *gôrskovrhóvski* (*Gôrski Vrh*) in **bézenškovobukóvski* (*Bézenškovo Bukóvje*), medtem ko so številni drugi, tem sicer zelo podobni primeri navedeni le s po enim naglasom, npr. **dolenjskotoplíški* (*Dolénjske Toplíce*), **ratečevobrdski* (*Rátečevo Brdo*), **vrhovskováški* (*Vrhóvska vás*), **štrukljeováški* (*Štrúkljeva vás*), *malodólinski* (*Mála Dólina*), **velikotrebeljévski* (*Véliko Trebeljévo*), **vnanjegoriški* (*Vnánje Goríce*), *notranjegoriški* (*Nótranje Goríce*) itd.

Tako imamo vrsto dolgih, 6-, 7-, pa tudi 8-zložnih enoglasnic, ki so navedene večinoma le kot možne, označene z zvezdico, saj so v živi rabi praviloma izpeljanke iz le enega dela podstave, npr. **jablaniškopotóški/potóški* (*Jáblaniški Pôtok*), **javorniškorovertarski/róvtarski* (*Jávorniški Róvt*), **limbarskogórski/límbarski/gorjánski* (*Límbarska Gôra*), v primerih, ko se lokalna podoba krajevnega imena razlikuje od uradno uveljavljene, pa praviloma obstaja le možna tvorjenka iz dvodelne podstave, npr. **partizanskovrhóvski*, ne tudi *vrhóvski* ali *partizánski* (*Partizánski Vrh*, lokalno *Planína*, *planínski*), **stavešinkovrhóvski*, ne pa tudi *stávešinski* ali *vrhóvski* (*Stávešinski Vrh*, lokalno *Stávenski Vrh*, *stávenski*).

Primeri, ko je navedena samo možna pridevniška tvorjenka ob večbesednem krajevnem imenu, ne da bi ob uradnem obstajala tudi lokalna podoba imena, so dokaj redki, npr. **dolgovaškogoriški* (*Dolgováške Goríce*).

Kot enonaglasnice navaja SKI tudi izkrajenoimenske pridevnike iz tribesednih krajevnih imen, npr. **staronovováški* (*Stára Nôva vás*), **velikoilovogórski* (*Vélika Ílova Gôra*), razen če gre za krajevna imena s pridevniki *dolenji*, *gorenji*, *dolnji*, *gornji*, *spodnji*, *srednji*, *zgornji* v prvem delu. Tedaj so pridevniške tvorjenke seveda dvonaglasne, npr. **dolénjenemškováški* (*Dolénja Némška vás*), **gorénjemokropólski* (*Gorénje Môkro Pólje*), **spódnjestarográjski* (*Spódnji Stári Grád*), **zgórnjejakobskodólski* (*Zgórnji Jákovski Dól*) itd.

SUMMARY

The derivation of adjectives formed from the local place names was studied on the material of more than 2000 local place names from the manual *Slovene Place Names*. It was discovered that most adjectives are made from the place-name base and only a minority of the adjectives is derived from the inhabitant-name base or optionally from it. Quite often there exist more than one adjective from the same local place-name, for example *lomski/lomljanski/lomenski*, from the place-name *Lom pod Storžičem*, or **ratečevobrdski/brdanski/rateški/ratovski*, from the place-name *Ratečevo Brdo*, but formations from unaltered, (the whole, unextended base) dominate. Nearly four fifths of the adjectives in the materials studied are formed in this way, for example *ankaranski* (*Ankaran*), *cvibeljski* (*Cvibelj*), *slapski* (*Slap ob Idriji*). If for a give place there is only an adjective from a modified local name base, the manual authors added also a hypothetical form from the unmodified base, for example **nimenski/nimski* (*Nimno*), *račiški/raški* (*Račica*), *skadanski/skadanščinski* (*Skadanščina*). But there are very few examples where the adjectives are formed from the shortened base; here a hypothetical form of the adjective is marked by an

asterisk, for example *ajdovski* (*Ajdovščina*), *ljubgojski* (*Ljubgojna*), etc.

The adjectives are mostly derived by suffixes *-ski* or/and *-ški* (with varieties *-ovski*, *-ovški* *-evski* *-anski*, *-anški*, *-enski*, *-aljski*, *-ovaljski*, *-inski*). Particularly in the Pannonian part of Slovenia are found also *-č/ki* or *-ovčki*, in some examples even *-c/ki* (*šprincki* from *Šprinc*), *-š/nji* (*britošnji* from *Vremski Britof*), *-ji* or *-li* (*junčji* from *Junče*, *kržeči* from *Kržeti*) and *-an* or *-ni* (*starocesten* from *Stara Cesta*, *benetni* from *Benete*). Formations with suffixes *-č/ki* *-ovčki*, *-c/ki*, *-š/nji*, *-(j)i* and sometimes also *-an/-ni* are qualified as dialectal, the same is with the oxitonic adjectives that end with *-ski/-ški* (*dvorski* from *Dvor pri Bogenšperku*, *zaleški* from *Zales*).

The heterogeneity of adjectival derivation depends on the consonantal suffixes of the base and also on the number of local place-names whose bases end with a certain consonant.

The choice of adjectival suffixes with regard to the consonantal ending of the word formation base and the ways of (dis)uniting of consonantal juxtaposed compounds standing before suffix (sonant/non-sonant or non-sonant/sonant/sonant) were also analyzed.

Adjectives are derived from one-word and also from two- and three-word place-names. Derivations formed from two-word local names are, as a rule, made from the left attribute, but if the adjective in the local name expresses place (*dolenji/dolnji/spodnji* *-gorenji/gornji/zgornji* *-srednji*), size (*mali* *-veliki*), or time (*novi* *-stari*) relations, the adjectives are as a rule derived from the substantive base. Only in names where the antecedent is *vas* 'village' is the most usual formation a two-word derivation (*velikovaški*, *malovaški*, *novovaški*, *starovaški*) or the derivation is formed only from the left attribute (*dolenjski*, *srednjski/sredenjski/srenjski*, *gorenjski/gorevški*). The adjective is derived from the left attribute also in cases when the substantive derivation would be the same as from a one-word name of a nearby town or of an area (*bistriški* from *Kamniška Bistrica*, not *kamniški*; *češnjiški* from *Bohinjska Češnjica*, not *bohinjski*).

The adjective is derived from two-word bases also, provided that the left attribute expresses color (*belopeški* from *Bela Peč*, *črnovrški* from *Črni Vrh*), ethnic designation (*nemškogorski* from *Nemška Gora*, *slovenjevaški* from *Slovenja vas*) or topographical characteristics (*golovrški* from *Goli Vrh*, *hudovrški* from *Hudi Vrh*), etc.

In the cases where the inhabitants have not formed an adjective from a two- or three-word base of a place name, the manual authors formed it themselves; however, such words—of sometimes even seven or eight syllables—are nearly useless on the terrain.

The stress of the adjectival derivatives is generally in accord with the stress of the base of the local place-name.